TAUTINIŲ bendrijų naujienos

2024 Nr. 3 (90)

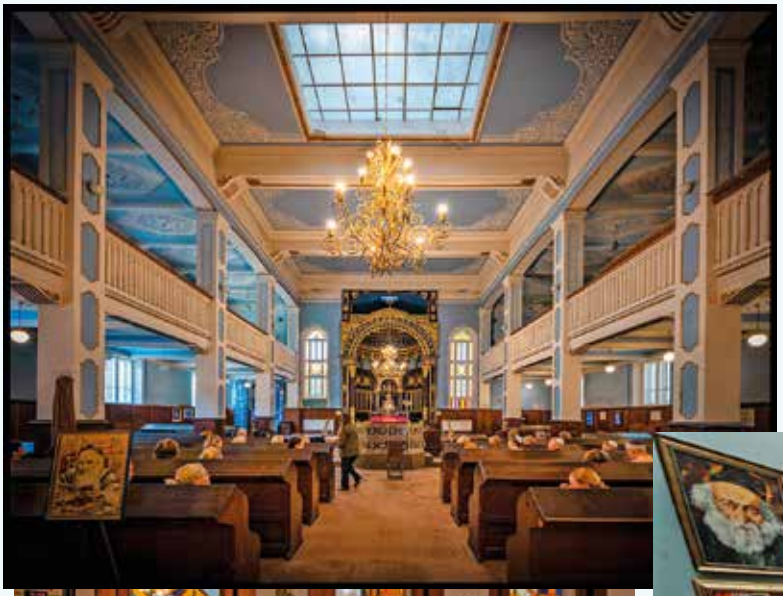

Nuotr. iš Prezidentūros archyvo

Rugsėjo 13–15 dienomis Vilniuje vykusioje Tautų mugėje dalyvavo Tautinių bendrijų namų meno kolektyvai.

Kaune vyko festivalis „Kultūrų sodai 2024“

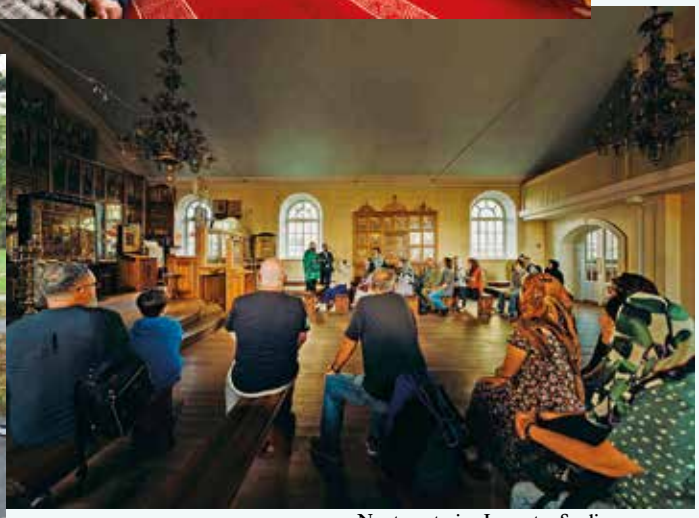

Nuotr. autorius Irmantas Saulius

Informacinis leidinys

Leidžia Tautinių bendrijų namai

Leidžiamas nuo 2001 m.

Leidinį remia Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės

Leidinį spaudai parengė
Redakcinė komisija
Adresas: Tautinių bendrijų namai,
Raugyklos g. 25, LT-01140 Vilnius.
Tel./faksas (8~5) 216 04 08
el.paštas: info@tbn.lt

ISSN 2029-7394

Tiražas: 100 egz.

Redakcinės komisijos nuomonė nebūtinai sutampa su autorių nuomone

Maketavo
Mindaugas Markevičius

TAUTINIŲ bendrijų naujienos

2024
Nr. 3 (90)

Turinys

AKTUALIJOS
Taryba pritarė Tautinių mažumų įstatymo projektui 2
Svečiuose – žurnalistai iš Moldovos 2
Apskritajame stale – jaunimo iniciatyvos 2
Ukrainiečių skaičius Lietuvoje sumažėjo, uzbekų ir tadžikų diasporos augo 3
Departamente lankėsi Izraelio ambasadorė Lietuvoje 3
Paminėta Ukrainos nepriklausomybės diena 3
Paveldas kaip tarpkultūrinis dialogas 3
Būtingės evangelikų liuteronų bažnyčiai – 200 metų 4
Vienytis skatino atgimstantis tautiškumas 4
XXIII šventė „Uzbekų kultūros dienos – Rytų žvaigždė“ 5
Aptartos integracijos Lietuvoje problemos 7
„Dačija“ Baltijos kelyje ir jo 35-metyje 8
Prisimintas mūšis prie Oršos 8
Musulmonų bendruomenės kultūrinė įvairovė Lietuvoje 8

JUOS PRISIMENAME
Napoleonas Orda: pražuvusios LDK atstovas 9
Paminėtas romų genocido aukų atminimas 11

ŠVIETIMAS
Stovyklavome lietuviškai 12
Prasidėjo lietuvių kalbos mokymai 12
Aplankyta Kalvelių „Aušros“ gimnazija 12

KULTŪRA
Stovyklos baigiamajame koncerte – totorių vestuvių papročiai 13
Balio Sruogos „Dievų miškas” azerbaidžaniečių literatūros padangėje 15
Tuščio popieriaus paroda iš VBM archyvo 15
Meistriškumo pamoka su Krymo totorių dainininke Elzara Batalova 15
Tautų mugėje – tautinių bendruomenių akcentas 16
Lietuvos armėnai šventė vasaros šventę „Vardavar“ 17
Festivalis „Kultūrų daug – širdis viena“ 17
Visagine – festivalis „Rudeninės“ 17
Raižiuose unikali architektūrinė instaliacija „Totorių vartai“ 18
Klaipėdos totorių bendrijai „Nur“ – 20 metų 18
Baltijos Gamajūnas 2024 19
Pagerbtas poeto Valerijaus Agafonovo atminimas 19
„Siabryna“ šventė „Medunicą“ 20
IV tarptautinis totorių kultūros festivalis 20
Ukrainiečių iniciatyva – vitražai 21
Baltijos jakutų susitikimas 21
Susitikimas su prof. Niko Javakhishvili 21
Kaune vyko VII festivalis „Kultūrų sodai 2024“ 22

BENDRUOMENĖS IR LIETUVA
Dešimtmečiai neištirpdė ilgesio gimtajai Ukrainai 23
Šiaulių apskrities armėnų bendruomenė 25
Litvakų atminimo sodas 26
Panerių memoriale pagerbtos Lietuvos žydų genocido aukos 26
Klaipėdoje buriasi indų bendruomenėą 27
Vizitas į Šiaurės Airiją 28

Taryba pritarė Tautinių mažumų įstatymo projektui

Seimo Žmogaus teisių komiteto prašymu, Tautinių bendrijų taryba neeiliniame posėdyje apsvarstė Tautinių mažumų įstatymo projektą.

Taryba teigiamai įvertino Lietuvos Respublikos Vyriausybės įsipareigojimą priimti Tautinių mažumų įstatymą ir, pabrėždama jo svarbą Lietuvos tautinių mažumų teisių apsaugai bei atsižvelgdama į tarptautinių organizacijų rekomendacijas, iš esmės pritarė Teisingumo ministerijos pateiktam įstatymo projektui, tačiau paprašė pagal galimybes atsižvelgti į Lietuvos tautinėms bendrijoms aktualias pastabas.

Lietuvos lenkų bendruomenės atstovai siūlo reglamentuoti tautinių mažumų kalbų vartojimą, aptariant teisę bendrauti tautinės mažumos kalba su viešojo administravimo subjektais, taip pat teisę rašyti gyvenamųjų vietovių, gatvių ir topografinių ženklų pavadinimus bei savo pavardę ir vardą (vardus) tautinės mažumos kalba.

Net kelių tautinių bendruomenių atstovai siūlo koreguoti įstatymo nuostatą, numatančią, kad ugdymas tautinės mažumos kalba būtų garantuojamas įvertinus tautinių mažumų bendruomenių švietimo įstaigų poreikį, o valstybės institucijos būtų įpareigotos užtikrinti bendrojo ugdymo programų ir planų pritaikymą tautinių mažumų mokyklose. Tautinių bendruomenių atstovai atkreipė dėmesį, kad turi būti užtikrinta galimybė veikti visoms mokykloms, kuriose ugdymas yra vykdomas tautinių mažumų kalba bei užkirstas kelias jų nykimui.

Taip pat prašyta išbraukti įstatymo punktus, suponuojančius abejones dėl tautinių mažumų lojalumo valstybės suverenitetui, teritoriniam vientisumui ar nacionaliniam saugumui. Šios nuostatos vertintinos kaip perteklinės, nes jau yra kituose Lietuvos Respublikos teisės aktuose, Lietuvos Respublikos Konstitucijoje, o jų pakartotinis įtraukimas į Tautinių mažumų įstatymo projektą netiesiogiai leistų suprasti, kad tautinės mažumos yra linkusios pažeisti valstybės pamatinius principus.

Tarybos nariai pritarė grupės Seimo narių pasiūlymui dėl tautinių bendrijų, neturinčių istorinės tėvynės. Anot tarybos narių, šioms, šimtmečius Lietuvos teritorijoje gyvenančioms tautinėms mažumoms: karaimams, romams ir totoriams – turi būti skiriamas atskiras dėmesys, siekiant jas išsaugoti ir sudaryti sąlygas jų istorinio bei kultūrinio palikimo puoselėjimui.

Ankstesnis Tautinių mažumų įstatymas nustojo galioti 2010 m., naująjį tikimąsi patvirtinti dar šiemet Seimo rudens sesijoje.

TMD inf.

Svečiuose – žurnalistai iš Moldovos

Lučija Bartkienė

Nuotr. iš „Dačijos“ archyvo

Su žurnalistais susitiko Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas (antras iš kairės) ir „Dačijos“ vadovė Lučija Bartkienė.

Liepos 23 d. Tautinių bendrijų namuose lankėsi ir su Lietuvos rumunų ir moldavų kultūros bendrijos „Dačija“ nariais susitiko TV 8 televizijos žurnalistai iš Moldovos. TV 8 televizija vykdo USAID (JAV Tarptautinės plėtros agentūra) finansuojamą projektą „Kelionė į Europą: dalijimasis ES sėkmės istorijomis“. Įgyvendinant šį projektą planuojama sukurti ir transliuoti 32 temines TV laidas, atskleidžiančias 8 Europos šalių (Austrijos, Bulgarijos, Danijos, Italijos, Latvijos, Lietuvos, Lenkijos ir Rumunijos) integracijos į ES naudą ir referendumo patirtį. Taip pat didinti tikslios, faktais pagrįstos informacijos apie referendumą dėl Konstitucijos ir integracijos į ES naudą sklaidą.

„Dačijos“ nariai žurnalistams pasakojo apie bendruomenės gyvenimą ir pokyčius per pastaruosius 20 metų bei Lietuvos pasiekimus tapus ES nare.

Žurnalistas Sergiu Gurdišvyko susitiko su Tautinių mažumų departamento direktoriumi Dainiumi Babilu.

Apskritajame stale – jaunimo iniciatyvos

XXIV tarptautinės vasaros kūrybinės mokyklos „Tradicija“ metu vyko apskritasis stalas „Tradicinės kultūros išsaugojimas ir aktualizavimas. Jaunimo iniciatyvos“. Renginyje kalbėta apie tradicinės kultūros aktualizavimą edukacinėje aplinkoje, jaunimo iniciatyvų vaidmenį išsaugant tradicijas, šiuolaikinių technologijų panaudojimą tradicinei kultūrai populiarinti.

Apskritąjį stalą organizavo Lietuvos tautinių mažumų folkloro ir etnografijos centras, rėmė Tautinių mažumų departamentas.

TMD inf.

Ukrainiečių skaičius Lietuvoje sumažėjo, uzbekų ir tadžikų diasporos augo

Migracijos departamento duomenimis, bendras Lietuvoje gyvenančių užsieniečių skaičius per 2020-ųjų pirmąjį pusmetį beveik nepakito. Liepos 1 d. duomenimis, Lietuvoje iš viso gyveno 221285 užsieniečiai, sausio 1 d. – 221848.

Ukrainos piliečių Lietuvoje gyvena daugiausiai – 76145 asmenys. Beveik 44000 yra nuo Rusijos agresijos pasitraukę karo pabėgėliai. Lietuvoje gyvenančių ukrainiečių skaičius per pastarąjį pusmetį sumažėjo apie 10000.

Antra pagal dydį Lietuvoje yra Baltarusijos piliečių diaspora, kuri per pusmetį nežymiai pagausėjo. Liepos 1 d. duomenimis, Lietuvoje gyveno 62535, o sausio 1-ąją - 62167 Baltarusijos piliečiai.

Šiek tiek sumažėjo Lietuvoje gyvenančių Rusijos piliečių. Metų pradžioje gyveno 15888, liepos 1-ąją – 15536.

Ketvirta pagal dydį Lietuvoje užsieniečių diaspora – uzbekai. Per 2024 m. šešis mėnesius šios valstybės piliečių šalyje padaugėjo nuo apie 8200 asmenų sausio 1-ąją iki apie 10200 liepos 1-ąją.

Penkti – tadžikai. Jų Lietuvoje šiuo metu gyvena beveik 7000. Prieš pusmetį Tadžikistano piliečių mūsų šalyje gyveno arti 5700.

Absoliučiai didžiausia dalis visų Lietuvoje gyvenančių užsienio valstybių piliečių atvyksta dirbti..

TBN inf.

Departamente lankėsi Izraelio ambasadorė Lietuvoje

Rugpjūčio 18 d. Tautinių mažumų departamente lankėsi Izraelio nepaprastoji ir įgaliotoji ambasadorė Lietuvoje J. E. Hadas Wittenberg Silverstein ir jos pavaduotojas Erez Golan.

Ambasadorė domėjosi Departamento veiklos perspektyvomis, su Departamento direktoriumi Dainiumi Babilu aptarė Lietuvos žydų bendruomenės klausimus bei bendradarbiavimo galimybes. Daugiau dėmesio buvo skirta antisemitinių grėsmių prevencijai, aptartas Lietuvos delegacijos dalyvavimas Tarptautinio Holokausto atminties aljanse.

TMD inf.

Nuotr. iš TMD archyvo

Paminėta Ukrainos nepriklausomybės diena

Rugpjūčio 24 d. Ukraina mini nepriklausomybės dieną, simbolizuojančią tautos laisvę ir apsisprendimą kurti savo ateitį nepriklausomai nuo išorinių jėgų. Vilniaus ukrainiečių bendruomenė paminėti šią dieną į Tautinių bendrijų namus susirinko rugpjūčio 25-ąją. Šventę pradėjusi bendruomenės pirmininkė Natalija Šertvytienė paprašė tylos minute pagerbti kare žuvusius tautiečius. Kalbėdama apie nepriklausomybę, pirmininkė pabrėžė, kad Ukraina yra susieta su kiekvienu ukrainiečiu, nepaisant, kur jis begyventų. Su švente susirinkusiuosius pasveikino dvasininkas tėvas Pavelas, Ukrainos ambasados Lietuvoje patarėjas Viktor Hamotskyi.

Po sveikinimų skambėjo vaikų ir suaugusiųjų atliekamos ukrainietiškos dainos, kuriose pynėsi karo aidai, ukrainiečių papročiai, lūkesčiai bei tikėjimas taika. **TBN inf.**

Paveldas kaip tarpkultūrinis dialogas

Rugsėjo 14 d. Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas dalyvavo Lietuvos etnografijos muziejuje vykusiame renginyje „Paveldas kaip tarpkultūrinis dialogas. Istorija – kalba – religija – papročiai ir tradicijos – architektūra – kultūra“, kuriame savo istoriją ir kultūros paveldą pristatė totorių, karaimų, žydų, sentikių, stačiatikių, lenkų bendruomenių lyderiai.

Dalyviai diskutavo apie galimybes sukurti muziejuje ekspozicijas apie seniausiai Lietuvoje gyvenančias tautines bendruomenes.

Renginys vyko pagal Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos kultūros ir kūrybingumo plėtros pažangos programos projektą „Dialogo ir sąmoningumo skatinimas“.

TBN inf.

Būtingės evangelikų liuteronų bažnyčiai – 200 metų

Rugsėjo 14 d. Būtingės latviai rinkosi paminėti liuteronų parapijos bažnyčios 200 metų jubiliejų.

Šventinėse pamaldose, kuriose dalyvavo itin gausus būrys tikinčiųjų ir svečių, meldėsi Lietuvos evangelikų liuteronų bažnyčios vyskupas Mindaugas Sabutis, Rucavos (Latvija) parapijos dekanas Ainars Jaunskalže, Latvijos ambasadorė Lietuvoje Solveiga Silkalna ir Būtingės parapijos klebonas kunigas Saulius Varanavičius. Įspūdingą jubiliejų taip pat paminėjo garbingi svečiai iš Kauno, Klaipėdos, Šilutės ir Latvijos.

TBN inf.

Nuotr. iš Palangos sav. archyvo

Centre - Latvijos ambasadorė Lietuvoje Solveiga Silkalna.

Vienytis skatino atgimstantis tautiškumas

Karolina Baltmiškė

Spalio 12 d. Vilniaus latvių draugija, vadovaujama Guntos Rone, švenčia veiklos 35-metį. Draugija kūrėsi tuo metu, kai Lietuvoje ir Latvijoje kilo nepriklausomybės atkūrimo banga.

Vienijo nepriklausomybės idėja

„Ta bendruomenė, kuri pradėjo burtis 1989 metais, labai pasikeitė. Atsižvelgiant į valstybės reikalavimus, net tris kartus teko draugiją perregistruoti, – sako draugijos pirmininkė Gunta Rone. – Tuo metu mes norėjome būti kartu, kartu prisidėti prie Lietuvos ir Latvijos nepriklausomybės atkūrimo. Visi kartu su Latvijos vėliavomis dalyvaudavome Sąjūdžio renginiuose. Kartu važiuodavome į Latvijos liaudies fronto organizuojamus mitingus. Į besikuriančios draugijos veiklą įsitraukė ir Vilniuje studijuojantis latvių jaunimas“.

Su dviejų broliškų tautų nepriklausomybės atkūrimo idėja, kaip teigia pašnekovė, kilo noras drauge puoselėti ir skelbti latvių etnokultūrą. „Atsirado potraukis susirinkti ir padainuoti latviškas dainas. Tada širdį užliedavo nenusakoma šiluma, gerumas, pasididžiavimas savo tauta ir šalies, kurioje gyvename, žmonėmis. Visi išgyvenome didžiulį emocinį pakilimą“, – prisimena pašnekovė.

Nuotr. iš pašnekovės asm. archyvo

Gunta Rone (kairėje) ir Madara Žgute (dešinėje) Lietuvos dainų šventėje pynė vainikus.

Judėjimą skatino valstybė

Veiklą suaktyvino ir tuometinis Lietuvos požiūris į tautines mažumas. „Jutome labai didelį 1990 metais pradėto kurti Tautybių departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės ir jo vadovės Halinos Kobeckaitės palaikymą, – pasakoja draugijos pirmininkė. – Tada buvo pradėtas ir tautinių bendruomenių veiklos finansavimas. Gavę pirmąją paramą nusprendėme pasisiūti tautinius kostiumus. Prisimenu, Latvijoje ieškojome tam tinkančios medžiagos. Pirmuosius sijonus mums pasiuvo draugijos narė Tarmite Mikulionienė. Kai Lietuvoje įsikūrė Latvijos ambasada, ir ji pradėjo finansiškai remti mūsų draugijos veiklą. Kadangi buvome subūrę nedidelį ansamblį, ambasada skyrė lėšų kolektyvo vadovei atvykti iš Latvijos ir su mumis repetuoti. Draugijos narių šeimose augo nemažai vaikų, tad įkūrėme vaikų klubą. Per piešimo užsiėmimus, latviškas dainas, žaidimus, padedami atvykstančios mokytojos iš Latvijos, jie mokėsi latvių kalbos. Per draugijos renginius ir mes su vaikučiais dainuodavome savo tautos dainas. Paskui pradėjome kviesti profesionalius atlikėjus iš Latvijos, nes atsirado noras plačiau pristatyti savo šalies kultūrą“.

Gunta su malonumu prisimena draugijos narių rengiamas parodas. Iki šiol daugelio draugijos narių atmintyje

išlikusios Rutos Kiškienė megztos pirštinės, stebinusios savo raštais. Jos buvo eksponuojamos ir Latvijos ambasados, Rygos latvių draugijos, vienijančios latvių organizacijas visame pasaulyje, renginiuose.

Veiklą keičia pakitę poreikiai

Besikeičiantis gyvenimo būdas, išmaniųjų technologijų atvertos naujos galimybės, padedančios pažinti visą pasaulį, pakeitė ir Vilniaus latvių draugijos veiklą. „Ir tai natūralus procesas. Aš ir daugelis mano bendraamžių buvome gimę ir augę Latvijoje, todėl mums buvo labai svarbu per latvių kalbą, latviškas dainas, rankdarbius pajausti savo šaknis. Tą ilgesį jaučia dar mūsų vaikai, bet anūkai savo gimtąja šalimi laiko Lietuvą ir tokio prisirišimo prie Latvijos, kokį juntame mes, jie nebeturi. Jaunimas ateina į mūsų rengiamas šventes, kai reikia, padeda, bet draugijos veikloje aktyviai nedalyvauja, – pasakoja Gunta Rone ir viltingai priduria.– Atgaivinome vaikų klubą, kuriame per įvairias veiklas vaikai mokosi latvių kalbos. Juos moko Lieme Bruniniece-Žinienė, jai padeda Silvija Karolkova. Džiaugiamės, kad tėvai nori vaikams pasėti pagarbą savo tėvų kalbai, kultūrai“.

Latviškų dainų ilgesys

Madara Žgute, kurią galima sutikti daugelyje Vilniaus latvių draugijos renginių, yra tos kartos, kuri, nors jau gimusi Lietuvoje, bet neatitrūkusi nuo Latvijos. „Aš gimiau Vilniuje, bet mano abu tėvai buvo atvykę iš Latvijos. Jie buvo iš skirtingų miestų, abu mokėsi Vilniaus universitete, kur ir susipažino. Sukūrę šeimą jie nusprendė likti Vilniuje. Šiame mieste ir gimėme mudu su broliu, – pasakoja Madara. – Mano bendrystė su Vilniaus latvių draugija prasidėjo, kai man buvo dveji–treji metukai. Tėvai eidavo į draugijos renginius ir mane vesdavosi. Lankiau ir draugijos suburtą vaikų klubą. Tuomet muzikos mokytoja atvažiuodavo iš Latvijos. Įsivaizduojate, į kiekvieną užsiėmimą, o jie vykdavo kiekvieną šeštadienį, ji atvažiuodavo. Ir dabar aš palaikau ryšį su žmonėmis, kuriuos nuo seniai pažįstu. Nors šiandien mano gyvenime daugiau lietuviškų tradicijų, lietuvių kalbos, kurią dar lankydama darželį išmokau ir kuria bendrauju su draugais, nes visi mano draugai – lietuviai, bet glaudūs ryšiai sieja su Latvija. Ten dabar gyvena mano tėtis, mano giminės. Su jais kalbu latviškai. Tiesa, kartais vienas kitas latviškas žodis užsikerta, bet su visais puikiai latviškai susikalbu. Nors dažnai girdžiu teigiant, kad latvių ir lietuvių kalbos labai panašios, bet kartu jos ir skirtingos. Skiriasi leksika, kirčiavimas, garsų tembras. Pastebėjau, kad, kai kalbu latviškai, net mano balso tembras pasikeičia“.

Madara su malonumu prisimena 2023-iaisiais vykusią Latvijos dainų šventę, skirtą 150-osioms metinėms. „Labai pasiilgstu latviškos kultūros, latviškų dainų, – prisipažįsta Madara ir užsimena, kad būtų smagu, jei atsirastų ir latviškas dainas atliekantis ansamblis. – Su Gunta sprendžiame, kaip į draugijos veiklą būtų galima pritraukti daugiau žmonių. Manau, dalis Vilniuje gyvenančių latvių kilmės žmonių į draugijos veiklą neįsitraukia ir dėl jos mažo žinomumo. Su visais Vilniuje gyvenančiais tautiečiais planuojame kurti duomenų bazę, nes dabar nežinome, net kiek latviškos kilmės žmonių čia gyvena“.

XXIII šventė „Uzbekų kultūros dienos – Rytų žvaigždė“

Karolina Baltmiškė

Rugsėjo 12 d. Tautinių bendrijų namuose Lietuvos uzbekų kultūros centras, vadovaujamas Leilos Urmanovos-Vnukovos, pakvietė savo tautiečius, kitas tautines bendrijas į XXIII šventę „Uzbekų kultūros dienos – Rytų žvaigždė“, skirtą Uzbekistano Respublikos Nepriklausomybės 33-iosioms ir Lietuvos uzbekų centro 23-iosioms metinėms paminėti.

Iš kairės: Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas, Draugystės bendrijos „Uzbekistanas – Lietuva“ direktorė Shakhnoza Adilova, Uzbekistano Ministrų kabineto pirmininko pavaduotojas Zakir Abidov.

Į šventę atvyko J.E. Uzbekistano ambasadorius Latvijoje Timur Rachmanov, delegacija iš Uzbekistano: Tautinių santykių ir draugiškų ryšių su užsienio šalimis prie Uzbekistano Ministrų kabineto pirmininko pavaduotojas Zakir Abidov, Draugystės bendrijos „Uzbekistanas – Lietuva“ direktorė Shakhnoza Adilova, renginyje koncertavęs kolektyvas.

Uzbekų tautos kultūrą priminė tautinių rūbų, tautinio meno dirbiniai. Renginys prasidėjo Lietuvos ir Uzbekistano himnais. Su švente uzbekų bendruomenę pasveikino Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič, Tautinių mažumų departamento prie LR Vyriausybės Dainius Babilas.

„Visi žmonės, kurie gyvena čia, nepriklausomai nuo to, kiek laiko jie čia gyvena, kuria Lietuvą. Džiugu, kad trečiąjį dešimtmetį skaičiuojantis

Nuotr. autorius Vladimir Klopovskij

Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič ir Lietuvos uzbekų kultūros centro vadovė Leila Urmanova-Vnukova

Lietuvos uzbekų kultūros centras į savo veiklą įtraukia naujus žmones, kurių didelė dalis atvyksta pastaraisiais metais. Valstybės pareiga užtikrinti tautinę įvairovę ir neabejoju, kad visuomet atsiras vietos, kur galėtumėte susirinkti, visada atsiras galimybių paremti jūsų iniciatyvas ir projektus. Todėl tęskite savo veiklą, kurkite ir puoselėkite savo kultūrą“, – sveikindamas susirinkusiuosius kalbėjo Dainius Babilas.

Į susirinkusiuosius kreipėsi svečiai iš Uzbekistano ir Uzbekistano ambasados Rygoje.

„Kaip Lietuvoje yra uzbekų bendruomenė, taip Uzbekistane yra lietuvių bendruomenė. Uzbekistane yra Lietuvių kultūros centras, veikia Draugystės bendrija „Uzbekistanas – Lietuva“, – po oficialiosios dalies Lietuvos ir Uzbekistano ryšius kalbėjo Tautinių santykių ir draugiškų ryšių su užsienio šalimis prie Uzbekistano Ministrų kabineto pirmininko pavaduotojas Zakir Abidov. – Mes visapusiškai palaikome šių su Lietuvą siejančias bendrijų veiklą. Lietuvoje esu ne pirmą kartą ir su Tautinių mažumų departamentu aptariame kultūrinio bendradarbiavimo galimybes. Nuostabios Vilniuje ir Visagine rengiamos Lietuvos uzbekų kultūros centro šventės. Mes labai džiaugiamės, kad čia, Lietuvoje, taikiai ir sėkmingai gyvena mūsų tautiečiai, atvykę vedami įvairių priežasčių ir skirtingu laiku, sukūrę čia savo namus, saugantys ir puoselėjantys savo tautos papročius ir kultūrą. Džiugina ir tai, kad Lietuvoje jau kuris laikas mūsų jaunimas gali studijuoti, o vėliau ir dirbti. Čia labai maloni aplinka ir labai geranoriški žmonės. Malonu, kad apie Lietuvoje gyvenantį mūsų jaunimą labai geri atsiliepimai. Šį draugystės tiltą, jungiantį mūsų tautas, reikia ir toliau stiprinti. Labai malonu, kad draugiški ryšiai užsimezga ir tarp atskirų šalių miestų ir tikimės, kad šie ryšiai ateityje plėsis ir tarp miestų, ir tarp regionų, nes tai stiprina draugiškus kultūrinius bei ekonominius ryšius“.

„Dėkoju Dievui, kad sutikau nuostabią uzbekę. Reikia, kad tokių būtų daugiau, nes kai kreipiasi žavinga ir protinga moteris, visi klausimai labai greitai sprendžiami, – kalbėjo Lietuvos uzbekų kultūros centro steigėja, pianistė Veronika Vitaitė. – Labai didžiuojuosi, kad Leila inicijavo ir sėkmingai organizuoja mūsų žymios pianistės vardo tarptautinius jaunųjų pianistų konkursus. Pasaulyje daugiau kaip pusantro tūkstančio pianistų konkursų, bet moterų vardo konkursams suskaičiuoti užtenka rankų pirštų. Leila sugebėjo parodyti didžiulę pagarbą mūsų šaliai ir mūsų kultūrai. Buvau labai nustebinta, kai ji man pasiūlė būti jos sumanyto Lietuvos uzbekų kultūros centro steigėja. Man pasidarė įdomu, nes Lietuva labiau bendrauja su Vakarais, o Rytų kultūra mums trupučiuką tolima. Nėriau į informaciją apie Uzbekistaną, šios šalies istoriją, kultūrą ir buvau laiminga, kai Visagine 2001 metais įvyko Lietuvos uzbekų kultūros centro steigiamasis susirinkimas. Buvo labai didelis pakilimas ir didelis šventinis džiaugsmas. Kaip ir šiandien, taip ir tada buvau sužavėta uzbekų muzika, uzbekų šiltumu ir nuoširdumu. Didžiuojuosi, kad dalyvauju Uzbekistano nepriklausomybės 33-iosioms ir Lietuvos uzbekų kultūros centro 23-iosioms metinėms skirtame renginyje“.

„Vienas iš mūsų centro uždavinių – vienyti Lietuvoje gyvenančius uzbekus ir kitus atvykusius iš Centrinės Azijos ir mes tai darome per aktyvią kultūrinę veiklą Lietuvoje ir kitose Baltijos šalyse. Tradicija tapo ir plovo gaminimo čempionatas, kuriame varžosi įvairių tautų komandos. Esame dėkingi, kad mūsų veiklą palaiko Tautinių mažumų departamentas“, – apžvelgdama surengtus renginius, šventes, jau tradiciniu tapusį Aldonos Dvarionaitės jaunųjų pianistų konkursą, kalbėjo Leila Urmanova-Vnukova, kuriai už Tarptautinių seminarų bei meistriškumo kursų, konferencijų, konkursų bei parodų organizavimą, kvalifikacijos tobulinimo programų kūrimą ir įgyvendinimą, NVŠ programos „Įvairiaspalvė muzikos kalba“ organizavimą ir įgyvendinimą, aktyvią projektinę veiklą mieste ir už jo ribų, dalijimąsi gerąja patirtimi bei aukštus ugdytinių pasiekimus Visagino savivaldybės suteikė 2023 metų Mokytojos vardą.

Lietuvos uzbekų kultūros centro veiklą apžvelgianti jo vadovė Leila Urmanova-Vnukova, pasidžiaugė, kad 2022-aisiais bendradarbiavimo sutartis buvo pasirašyta tarp dviejų jauniausių miestų – Lietuvos Visagino ir Uzbekistano Navoji.

Centro iniciatyva Lietuvoje surengti Uzbekistano atlikėjų koncertai. Muzika, dainomis ir šokiu susirinkusiuosius pradžiugino ir šių metų šventėje „Uzbekų kultūros dienos – Rytų žvaigždė“ koncertavęs kolektyvas iš Uzbekistano. Šventėje pasirodė ir džiaugsmingų akimirkų suteikė kūrybinis kolektyvas „Šodlik“ (Džiaugsmas). Renginys pasibaigė Uzbekistano nacionalinių patiekalų degustacija.

Renginį finansavo Tautinių mažumų departamentas prie LR Vyriausybės.

Aptartos integracijos Lietuvoje problemos

Teresė Kaunaitė

Rugsėjo 18 d. Tautinių bendrijų namuose Lietuvos kazachų bendruomenė „Nursaulė“, vadovaujama Gulmiros Mussayevos surengė seminarą „Socialinė migrantų iš Vidurinės Azijos adaptacija Lietuvoje“. Per šį renginį buvo siekiama išsiaiškinti ir aptarti pagrindines problemas, su kuriomis susiduria migrantai iš Vidurinės Azijos šalių Lietuvoje, ir pasiūlyti sprendimus, padedančius sėkmingai juos integruoti.

Renginio organizatoriai ir svečiai.

Į susirinkusiųjų klausimus atsakė ir Lietuvos teisės aktus, reglamentuojančius migrantų adaptaciją, aiškino policijos, Užimtumo tarnybos, Raudonojo Kryžiaus, Lietuvos nacionalinės vežėjų automobiliais asociacijos „Linava“ atstovai.

Renginyje dalyvavo Tautinių mažumų departamento Vyriausybės atstovės Vaiva Vėželytė-Pokladova ir Irma Rabcevičienė, Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič. Nepaprastasis ir Įgaliotasis Kazachstano Respublikos ambasadorius Lietuvoje J.E. Timur Urazayev. Ambasadorius akcentavo tarpvalstybinio bendradarbiavimo ir Lietuvos kazachų bendruomenės veiklos svarbą, ginant kraštiečių interesus, ir tuo pačiu priminė, kad labai svarbu laikytis įstatymų tos šalies, kurioje gyvenama.

Renginio metu akcentuotas valstybinės kalbos kursų bei reguliarių susitikimų su valstybės institucijų atstovais poreikis.

„Tai šiais metais vykdomo projekto, skirto iš Vidurinės Azijos į Lietuvą atvykusių migrantų integracijai ir socializacijai. Idėja imtis tokio projekto gimė po atvykusiųjų nusiskundimų dėl Lietuvoje pasitaikančių santykių su darbdaviais. Pasitaikydavo, kad lietuviškoje darbo sutartyje nurodyta viena, o rusiškame vertime – kita darbo užmokesčio suma. Bendruomenė stengdavomės žmonėms padėti, bet ne visada sėkmingai. Nutarėme, kad projektas padės mūsų žmonėms susipažinti su Lietuvos įstatymais, kurių privalu laikytis, išsiaiškinti, į ką reikia atkreipti dėmesį pasirašant darbo sutartį. Šio projekto dėka, mes, gindami savo kraštiečių interesus, galime ne tik samdyti advokatus, bet reikalui esant ir kreiptis į Europos Parlamentą“, – sako Gulmira Mussayeva.

Renginio mediatoriai: (iš kairės) Lietuvos Kazachų bendruomenės „Nursaulė“ vadovė Gulmira Mussayeva, Kirgizų bendruomenės vadovas Belek Aidarov, Lietuvos tadžikų bendruomenės atstovas Khusravi Muhammadzoda ir „Nursaulė“ atstovė Zhanna Stančaitiene

Rugsėjo 19 d. Lietuvos kazachų bendruomenės renginys vyko Kaune. Kirgizų bendruomenės pirmininkas Belek Aidarov kalbėjo apie moters ir vyro santykius kirgizų kultūroje, kaip moterims vadovėms reikėtų bendrauti su darbuotojais, atvykusiais iš Kirgizijos, kad būtų išvengta nesusipratimų, kaip motyvuoti kirgizą kuo ilgiau dirbti įmonėje, kokias frazes ar veiksmus kirgizai laiko įžeidimu. Taip pat jis aptarė niuansus, susijusius su islamo tikėjimu ir į kuriuos vertėtų atsižvelgti Lietuvos darbdaviams, kaip kirgizus paskatinti laikytis drausmės, kad jie laiku ateitų į darbą, dirbtų visą sutartyje numatytą darbo laiką, kodėl dalis kirgizų Lietuvą mato, kaip laikiną sustojimą.

Lietuvos kazachų bendruomenės projektas vykdomas pagal MARIO programą ir yra finansuojamas Europos Sąjungos lėšomis.

„Dačija“ Baltijos kelyje ir jo 35-metyje

Lučija Bartkienė

Nuotr. iš Lučijos Bartkienės archyvo

Rugpjūčio 23 d. Lietuvos moldavai, bendrijos „Dačija“ nariai dalyvavo Vilniaus Katedros aikštėje vykusioje Baltijos kelio 35-mečio šventėje „650 km laisvės“.

Šventės dalyvių laikomai vėliavai taip pat 35-eri, ji primena 1989 metus, kai kartu su Moldovos Respublikos Liaudies fronto atstovais stovėjome Baltijos kelyje Vilniuje, Ukmergės plente.

Prisimintas mūšis prie Oršos

Rugsėjo 8 d. Vilniaus ukrainiečių bendrijos nariai dalyvavo Oršos mūšio pergalės 510-ųjų metinių paminėjime.

Pergalė Oršos mūšyje yra viena didžiausių Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) ginklo pergalių, kai LDK ir sąjungininkų kariai, vedami Lietuvos didžiojo etmono Konstantino Ostrogiškio, sutriuškino Maskvos Didžiąją Kunigaikštystę.

Būdamas vienas iš turtingiausių LDK žmonių, jis, atsidėkodamas Dievui už pergalę prieš Maskvos kariuomenę, Vilniuje pastatė Švč. Trejybės stačiatikių bažnyčią, kuri vėliau tapo graikų katalikų bažnyčia ir iki šiol yra bendros ukrainiečių ir lietuvių tautų kovos už laisvę simbolis.

Ant bažnyčios fasado įrengtas Konstantino Ostrogiškio bareljefas (autoriai Olesas Sydorukas ir Borys Krylova, mecenatas Robertas Gabulas).

„2030-aisiais sukanka 500 metų nuo Konstantino Ostrogiškio mirties. Pasitinkant šią sukaktį reikėtų skirti didesnį dėmesį šiai iškiliai asmenybei ir valstybės mastu pagalvoti apie jo verto įamžinimo sukūrimą“, – sako Vilniaus ukrainiečių bendrijos vadovė Natalija Šertvytienė.

TBN inf.

Musulmonų bendruomenės kultūrinė įvairovė Lietuvoje

Nuotr. iš TBN archyvo

Kasmet liepos 15-ąją Kauno musulmonų religinė bendruomenė mini svarbų istorinį įvykį – mūrinės mečetės Kaune atidarymą. Būtent 1933 m. liepos 15 d. šiame pastate įvyko pirmosios religinės apeigos, kurios sutapo su Žalgirio mūšio metinėmis.

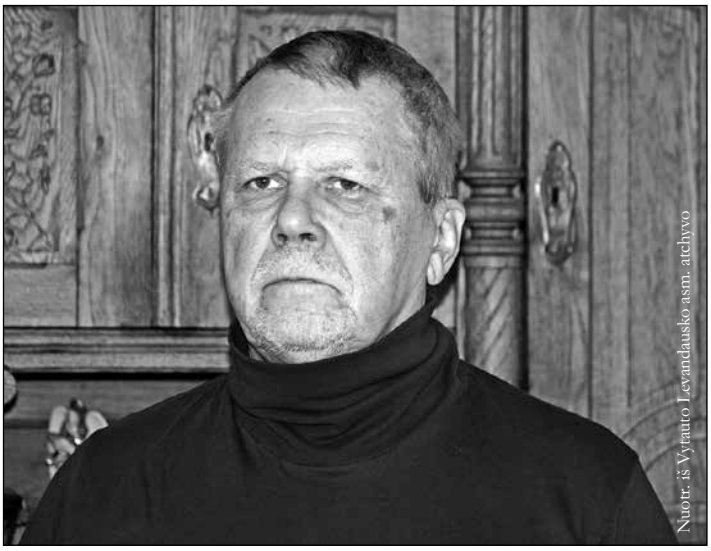
Siekdama skatinti tarpreliginį ir tarpkultūrinį sąmoningumą Lietuvoje bei puoselėti šios bendruomenės prioritetus, VšĮ „Švietimas ir paveldas“ liepos 14 d. Kauno mečetėje organizavo atvirų durų dieną. Renginio metu buvo galimybė bendrauti su musulmonų bendruomene, atrasti jų vienybę ir kultūrinę įvairovę.

Projektas finansuojamas ES lėšomis pagal MARIO programą

TBN inf.

Napoleonas Orda: pražuvusios LDK atstovas

Istorijos vingiuose persipina valstybių ribos, kalbos, tautybės, todėl analizuodami praeities asmenybes ne visada galime tiksliai nurodyti, kokiai tautybei jie priklauso. Konkretus pavyzdys – Napoleonas Orda (1807–1883), daugelyje šaltinių pristatomas kaip baltarusių, lietuvių ir lenkų dailininkas, literatas, muzikantas, kompozitorius, kilęs iš totoriškos šeimos. Tad kas yra Napoleonas Orda ir kokie jo nuopelnai Lietuvai? Apie tai kalbamės su prof. habil. dr. Vytautu Levandausku, nagrinėjusiu šios asmenybės gyvenimą bei kūrybą ir kartu su dr. Renata Vaičekonyte-Kepežinskiene išleidusiu knygą „Napoleonas Orda: Senosios Lietuvos architektūros peizažai".

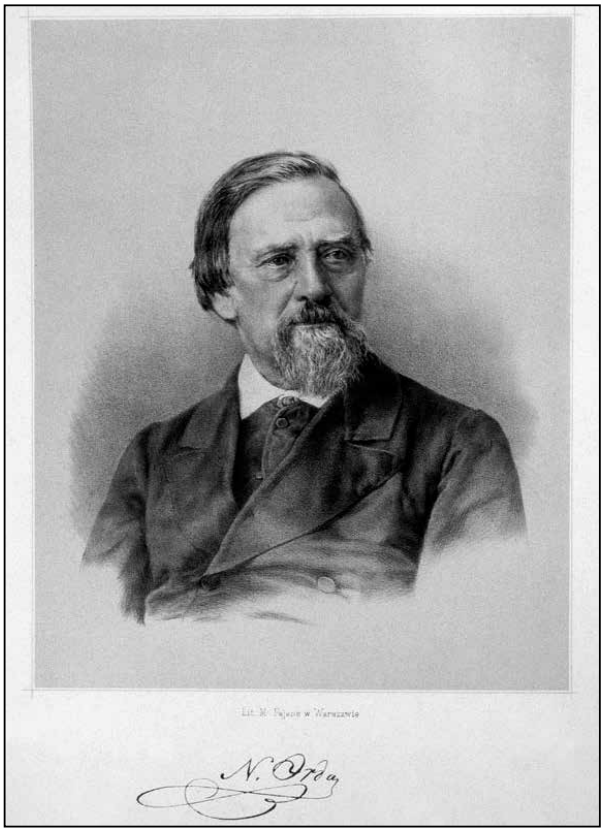

Nuotr. iš Vytauto Levandausko asm. archyvo

Prof. habil. dr. Vytautas Levandauskas

Gerbiamas profesoriau, tai vis gi, kokios tautybės buvo Napoleonas Orda?

Ordos pavardė, kaip ir daugelis kitų pavardžių, atsirado iš pravardės. Ir, manau, Orda nėra atsitiktinumas. Galimas dalykas, kad kažkas iš Napoleono protėvių buvo ar iš Krymo totorių Aukso ordos, ar iš Čingischano laikų, o gavę bajoro titulą iš pravardės gavo ir pavardę. Tačiau Napoleono Ordos totoriška kilmė nėra pagrįsta rašytiniais dokumentais. Tai yra tik prielaida.

Napoleono Ordos portretas su autografu. 1873 m. Iš litografijų albumo

Iš dokumentų žinomas jo genealoginis medis, aprėpiantis keliolika kartų, bet Vytauto Didžiojo laikų nesiekia. Jei N. Ordos protėviai buvo totoriai, jie priklausė musulmoniškai konfesijai. Kada jie perėjo prie krikščionybės, neaišku. Mus pasiekę šaltiniai rodo, kad iki Bresto unijos bent trys Ordų giminės kartos buvo stačiatikiai. Po to jie pereina į katalikybę. Tokį jų apsisprendimą galima nesunkiai suvokti. Sprendžiant iš Napoleono tėvų turėto dvaro, kuriam priklausė per tūkstantis hektarų žemės, galime daryti prielaidą, kad Ordos buvo turtingi. Žemėtvarka neatsiejama nuo valdžios institucijų, o kad būtų patogiau tvarkyti visus reikalus, galima pasikeisti ir konfesiją. Tačiau ir tai yra tik tam tikros prielaidos.

Napoleono Ordos motina buvo Stanislovo Augusto laikų žymaus veikėjo, Pinsko (Baltarusija) seniūno Mato Butrimovičiaus duktė. Dabartiniame Pinske yra išlikusi Butrimovičių rezidencija. Juozapina buvo labai išsilavinusi ir aukšto intelekto moteris. Tėvo Napoleonas neteko labai anksti. Kai mirė tėvas, jam gal buvo dveji metai. Taigi Orda kilęs iš labai kilmingos giminės ir, kaip dauguma to meto bajorų, kalbėjo lenkiškai. Vadinasi, jo gimtoji kalba buvo lenkų, nors savęs jis lenku nelaikė. Dalyvaudamas 1831 m. sukilime jis parašė ugningą ir jaunatvišką eilėraštį „Lietuvis lenkams", kuriame rašo, tegul lenkas nesispyrioja lietuvį pripažinti broliu, nes tai yra pasaulio stiprybė, kada ranka ranką remia. Ir po eilėraščiu pasirašo Napoleonas Orda, litvinas, nors lietuvių kalbos beveik nemokėjo. Didžiąją gyvenimo dalį praleido dabartinės Baltarusijos teritorijoje. Manau, kad teisingiausia būtų Napoleoną Ordą apibūdinti kaip pražuvusios Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės (LDK) atstovą.

Keliais štrichais pristatykite jo biografiją.

Kaip jau minėjau, N. Orda gimė šiandieninės Baltarusijos teritorijoje – Vorocevičių kaime. Savo gimtinė-

Vilniaus Šv. Kotrynos bažnyčia ir Vilniaus gatvės perspektyva. 1875 m.

je iš motinos ir, galimas dalykas, iš samdytų mokytojų, jis gauna pradinį išsilavinimą. Po to jis mokosi Svisločiaus gimnazijoje, o ją baigęs išvyksta studijuoti į Vilniaus universitetą. Tačiau jo nebaigia. Būdamas labai patriotiškų nuostatų, dar mokydamasis gimnazijoje įsitraukė į anticarinės slaptos „Aušriečių“ draugijos veiklą. Kadangi organizacija buvo slapta ir dengėsi labdara, valdžios atstovai kurį laiką nesusekė, kad Orda jai priklauso. Tai paaiškėjo studijuojant Vilniaus universitete, iš kurio jis buvo pašalintas už dalyvavimą „Aušriečių“ organizacijoje. Netgi apie metus jis buvo kalinamas.

Prasidėjus 1830–1831 m. sukilimui, Napoleonas Orda, kaip tikras bajoras, su ginklu rankoje įsitraukė į sukilimą, dalyvaudavo mūšiuose. 1831 m. už narsą mūšiuose buvo apdovanotas aukso kryžiumi „Virtuti Militari“. Užgniaužus sukilimą, Ordai teko išsikelti gyventi į užsienį. Pasitraukė į Prancūziją. Nuo 1833-iųjų jis gyveno Paryžiuje ir pragyveno ten daugiau kaip 20 metų. Puikiai išmoko prancūzų kalbą. Vedė prancūzaitę Ireną Bouglé. Su ja susilaukė sūnaus, kurio gimtoji kalba jau buvo prancūzų.

Gyvendamas Prancūzijoje Napoleonas Orda padarė karjerą – jis tapo italų operos teatro Paryžiuje direktoriumi. Apie porą metų ėjo šias pareigas, vėliau ėmėsi kitų veiklų. Jo gyvenimas Paryžiuje buvo labai intensyvus. Šiame mieste susipažino ir susidraugavo su Adomu Mickevičiumi, Frederiku Šopenu. Jis kūrė muziką, grojo koncertų salėse ir didikų rūmuose, lankė to meto garsaus dailininko Pjero Žeraro tapybos studiją, kur išmoko tapybos pagrindų.

Gyvendamas Prancūzijoje, keliavo ne tik po šią šalį, bet ir po Ispaniją, Portugaliją, Alžyrą ir savo piešiniuose fiksavo matytą architektūros paveldą bei kraštovaizdį.

Paskelbus amnestiją sukilimo dalyviams, Orda 1856 m. grįžo į gimtąjį kraštą ir pradėjo keliauti po buvusią LDK, piešiniuose fiksuoti čia esančias pilis, rūmus, dvarus, bažnyčias, miestų architektūrą. Jis užsibrėžė tikslą LDK paveldą rodyti kitoms šalims. Tam pagal jo piešinius 1875–1883 m. Maksimiljano Fajanso spaustuvėje buvo išleistos litografijos, kurios sklido po pasaulį, skleisdamos žinią apie LDK kultūrą.

Napoleonas Orda mirė 1883 metais Varšuvoje. Vykdant jo valią, jis buvo palaidotas šeimos kape Janove, dabartinės Baltarusijos teritorijoje. Sovietmečiu šios kapinės sunaikintos ir toje vietoje buvo pastatyta mokykla. Taigi jo palaidojimo vieta buvo sunaikinta.

Sakoma, kad kiekvienas žmogus ateina į šį pasaulį turėdamas kažkokį talentą, bet Napoleonas Orda buvo ir dailininkas, ir kompozitorius, ir pianistas. Tad kokia ryškiausia jo kūrybos sritis?

Jei bandytume sudėti visus jo talentus, jų būtų tikrai nemažai, nes Napoleonas Orda – universali asmenybė. Paryžiuje jis pasireiškė kaip pianistas ir, kaip rašė tuometiniai Varšuvos laikraščiai, savo grojimu stebino salonų publiką. Nors dailėje jis save vadino mėgėju, bet pasižiūrėjus į jo kūrybą, randame daug gan profesionalių darbų.

Jis pasireiškė ir kitose srityse. 1873 m. Varšuvoje išleido muzikos gramatiką, kurioje nagrinėjo melodijos ir harmonijos pagrindus, komponavimo būdus.

Kadangi jo sūnus augo Prancūzijoje ir kalbėjo prancūziškai, Ordai nelabai patiko, kad jis nemoka lenkų kalbos. Tai paskatino jį parengti ir išleisti lenkų kalbos analitinę ir praktinę gramatiką prancūzams. Tai didžiulis 450 puslapių veikalas.

Atrodo, kad jam priklauso ir įspūdingo poetinio kūrinio, skirto Adomui Mickevičiui, autorystė. Taigi jis reiškėsi daugelyje sričių, bet nė vienoje jų nėra itin didelio ryškumo darbų.

Rengiant monografiją apie Napoleoną Ordą pavyko aptikti visą jo kūrybinį palikimą ar, Jūsų manymu, dalį nusinešė laikas?

Tikrai šimtu procentu visos kūrybos aprėpti neįmanoma. Jis pats yra rašęs, kad yra sukūręs apie tūkstantį dailės darbų ir kad dar daug ką rengiasi aplankyti. Jo dailės kūriniai skaičiuojami keturženkliais skaičiais. Gal poros tūkstančių ir nėra, bet gerokai lenkia tūkstantį. Didžioji dalis jo kūrybinio palikimo yra Krokuvos nacionaliniame muziejuje. Ten saugoma apie tūkstantis jo

darbų, kuriuos muziejui perdavė jo dukterėčia Elene Skirmuntaitė. Trys kūriniai yra Lietuvos nacionaliniame muziejuje. Šeši darbai Krokuvos universiteto bibliotekoje. Apie 30 darbų yra Ukrainos mokslų akademijos V. Stefaniko mokslinėje bibliotekoje Lvove ir panašiai tiek pat – Varšuvos nacionaliniame muziejuje. Tačiau mes dar nežinome, gal jo darbų yra išlikę privačiuose rinkiniuose.

Kadangi Napoleono Ordos tikslas buvo ne tik nupiešti architektūrinius statinius, bet juos ir išgarsinti, todėl jis rūpinosi piešinių albumų leidyba, dalis jo darbų išliko tik litografijose, nes perduoti leidėjams ne visi sugrįžtavo.

Muzikos kūriniai saugomi bibliotekose ir atlikėjams yra nesunkiai pasiekiami, bet atlikėjai jo muzika mažai susidomi. Minint jo 200-ąsias gimimo metines Vilniuje, Beatričės Grincevičiūtės muziejuje vyko jam skirti renginiai, tad nuskambėjo ir jo kurti polonezai, kiti muzikos kūriniai, kuriuos atliko tarptautinių konkursų laureatas pianistas Andrius Vasiliauskas, bet dabar atlikėjų repertuaruose Napoleono Ordos kūrinių vėl nėra.

Apmaudžiausia, kad nebėra autentiškų Ordos memorialinių objektų – kapo, gimtųjų namų, kurie sunaikinti.

Kuo Lietuvai svarbus Napoleonas Orda ir jo kūryba?

Pirmiausia piešiniais, dokumentuojančiais daug sunykusio ar pakitusio paveldo. Tai svarbu ir kultūros istorijos pažinimui, ir paveldotvarkai. Jo architektūriniai peizažai labai gerai perteikia kraštovaizdžio grožį, želdinių estetiką.

Kita jo svarba – jis prisidėjo prie LDK, o tuo pačiu ir Lietuvos garsinimo. Jis išleido aštuonis litografijų albumus, kuriuose paskelbta 260 piešinių. Albumai buvo leidžiami 1000 egzempliorių tiražais ir sklido po Europą ir visą pasaulį. Taip jis prisidėjo padėdamas pasauliui pažinti Lietuvą kaip aukštos europinės kultūros valstybę, nes iki tol į ją buvo žiūrima vos ne kaip į laukinių šalį.

Galbūt nagrinėjant Napoleono Ordos asmenybę, jo veiklą, buvo ir Jus nustebinusių staigmenų?

Staigmena buvo poetinis kūrinys „Adomui mirus“. Nors nėra tiksliai nustatyta, ar tai Napoleono Ordos kūrinys, bet drįstu daryti tokią prielaidą, nes kūrinys kartu su kitais daiktais iš jo namų buvo paimtas per kratą po 1863 m. sukilimo, kuriame Napoleonas Orda dalyvavo. Šis kūrinys persmelktas begaline meile Lietuvai, kenčiančiai Rusijos imperijos vergovėje. Štai fragmentas iš odės:

Iš Adomo krūtinės kibirkštis dar tekrinta
Ir į Kauno slėnį, jo vardu pavadintą,
Te į visus pakraščius ateina jau rytas
Ir, Vilijos bei Nemuno pakrantėm išplitęs,
Tavo šviesą ir šilumą, neša, Dieve mano,
Vaikam tos pat Motinos, kur tenai gyvena,
Tegu ta kibirkštis teikia naują galią,
Ir laukų gėles, ir želmenis kelia,
Šiaude, šuliny, ežere te ji tveria,
Te Lietuva ja minta, Lietuva ją geria,
O tuo valgiu ir gėrimu sustiprinus kūną,
Te ji sunkioms kovoms pasirengus būna.

(Iš lenkų k. vertė Antanas Gailius)

Dėkoju už pokalbį.
Kalbino Karolina Baltmiškė

Paminėtas romų genocido aukų atminimas

Rugpjūčio 2 d. Panerių memoriale pagerbtos romų genocido aukos. Renginyje dalyvavo Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas, grojo styginių kvartetas, dainavo romų dainininkė Jelena Michaj, buvo skaitomi atsiminimai. Nuotoliniu būdu renginį stebėjo romai iš Panevėžio, Kybartų, Žagarės, Troškūnų, Šiaulių, Jonavos bei Aušvice renginyje dalyvaujanti romų grupė iš Lietuvos.

Lietuvoje Romų genocido aukų atminimo diena minima nuo 2004 m., o į atmintinų dienų sąrašą Seimas įtraukė 2019-aisiais.

TMD inf.

Nuotr. iš TMD archyvo

Stovyklavome lietuviškai

Nuotr. iš KTKC archyvo

Ilona Kabošytė

„Iš tikrųjų labai džiaugiamės, kad mūsų stovykloje šiemet daug daugiau lietuvių kalbos. Lietuviškai vyksta edukacijos, specialūs žaidimai, skatinantys tautinių bendruomenių vaikus bendrauti lietuviškai. Tikimės, kad stovykloje mes juos dar labiau padrąsinome, paskatinome kalbėti lietuviškai“, – sako Klaipėdos Tautinių kultūrų centro (KTKC) direktorė Jelena Butkevičienė.

Vaikų vasaros poilsio dieninė stovykla TKC organizuojama jau trečius metus iš eilės. Stovyklą finansuoja Klaipėdos miesto savivaldybė. Šiemet organizuotos dvi stovyklos pamainos po 5 dienas. Stovykloje dalyvavo per 60 vaikų. Viena pamaina skirta tik ukrainiečiams.

Stovykla „Pažink Klaipėdos kraštą“, šiemet skirta Švyturių metams. Tad nemažai stovykloje būta veiklos, susijusios su švyturiais. Nemažai keliauta – aplankytas Drevernoje esantis senovinių augalų sodas, kepti senoviniai paplotėliai ir piemenėlių bandelės Veiviržo upelio slėnyje. O kiek atradimų būta Klaipėdos universiteto sode! Ten ir šilkmedžio uogų ragauta, gėrėtasi makaronų ir debesų medžiais, lįsta paslaptingu tuneliu, ragauta, uostyta, čiupinėta. Kretingos dvaro amatų centre vaikai ir duoną kepė, ir karamelinius saldainius gamino. Labai draugavome ir su Mažosios Lietuvos istorijos muziejumi – sužinota apie kalvystės ir bitininkystės tradicijas Klaipėdos krašte. Smiltynėje su Gamtos mokyklos specialistais vabzdžių gyvenimas tyrinėtas, žvėrių pėdsakų ieškota. Dar apsilankyta senoviniame laive „Dubingiai“ ir laužas kurtas, o tada daug daug zefyrų kepta.

Ne mažiau įdomios veiklos organizuota ir KTKC. Vaikams itin patiko instruktoriaus iš Indijos Vinney Dubey jogos pradmenų užsiėmimai, indiški senoviniai žaidimai. Beje, pats V. Dubey vaikams – puikus pavyzdys – jis puikiai išmokęs lietuvių kalbą ir su vaikais bendravo lietuviškai.

Lietuviškai bendrauti skatino ir mokytoja Veronika Kibickienė, vaikus įtraukdavusi į linksmas lietuvių kalbos užduotis, mokiusi naujų žodžių. Netrūko ir viktorinų, protmūšių. Antrojoje stovyklos pamainoje, skirtoje ukrainiečių vaikams, ypatingai daug dėmesio buvo lietuvių kalbai.

„Tokią stovyklą organizavome įsiklausę į tėvelių pageidavimus. Ukrainiečiai ieško galimybių, kaip padėti vaikams mokytis lietuvių kalbos. Ypač tiems, kurie lanko mokyklas, kur ugdymo procesas vyksta lietuvių kalba“, – sako KTKC direktorė J. Butkevičienė.

Prasidėjo lietuvių kalbos mokymai

Rugsėjo viduryje prasidėjo Tautinių bendrijų namų organizuojami lietuvių kalbos mokymai, kuriuose per nuotolį mokosi 553 migrantai. Iš jų daugiausia – ukrainiečiai. Jie sudaro apie 80 proc. visų besimokančiųjų. Lietuvių kalbos moko Violeta Lopetienė, Vilma Žukauskaitė-Lukša, Vida Tolkūnė, Veronika Adamonytė. Mokymus finansuoja JAV ambasada Lietuvoje, Valstybinė lietuvių kalbos komisija, Vilniaus miesto savivaldybė. **TBN inf.**

Aplankyta Kalvelių „Aušros“ gimnazija

Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas tęsia Departamento tradiciją Mokslo ir žinių dieną apsilankyti vienoje Pietryčių Lietuvos mokykloje, kurioje mokosi įvairių tautybių vaikai. Rugsėjo 2 d. direktorius pasveikino Kalvelių „Aušros“ gimnazijos mokytojus, mokinius ir jų tėvelius, visiems linkėjo mokytis visą gyvenimą, pasitelkti kultūrinės įvairovės patirtis ir išnaudoti šias galimybes siekiant geresnių rezultatų.

„Pažangiausi pokyčiai prasideda nuo jautraus dėmesio ir nuoširdaus bendravimo – šito niekada nebus per daug, o per susivokimą ir susipratimą gali gimti geriausios idėjos ir teisingiausi sprendimai, ką dar galime padaryti Rytų ir Pietryčių Lietuvos regionuose“, – kalbėjo direktorius.

Tautinių mažumų departamentas skiria didesnį dėmesį regionams, kuriuose gausiai gyvena tautinės mažumos – kasmet kviečia teikti paraiškas projektams, kurie būtų skirti tautinių mažumų kultūrų sklaidai ir kultūriniam bendradarbiavimui Pietryčių Lietuvoje. Šiemet Departamentas Tautinių mažumų kultūros sklaidos Pietryčių Lietuvoje konkurso projektų daliniam finansavimui skyrė 69 tūkst. eurų, finansuoti 44 projektai. Išskirtinis dėmesys šioje finansavimo kryptyje tenka mokyklų tarpusavio bendradarbiavimo projektams. 2023 m. tokiuose projektuose dalyvavo 3495 moksleiviai.

TMD inf.

Stovyklos baigiamajame koncerte – totorių vestuvių papročiai

Karolina Baltmiškė

Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas ir Totorių kultūros centro vadovė Almira Parmaksizoglu.

Liepos 24 d. Trakų kultūros ir meno centre įvyko išskirtinis koncertas, kurį per savaitę surengė Totorių kultūros centro suorganizuotos stovyklos dalyviai.

„Tai jau vienuolikta Totorių kultūros centro organizuota stovykla, – sako Totorių kultūros centro vadovė Almira Parmaksizoglu. – Stovyklas rengiame kasmet. Net per pandemiją jos vyko“.

Vienas svarbiausių stovyklos tikslų – totoriškos kilmės vaikus ir jaunimą supažindinti su jų tautos etnokultūra. Į stovyklą pasikviesdavo mokytojus iš Kazanės, Krymo ir Turkijos. „Pandemija ir geopolitinė situacija apsunkino mokytojų atvykimą. Nuo 2020 m. ketverius metus stovyklas rengėme be mokytoju, tik dviese su Liutauru Miliušausku. Šiemet į mūsų stovyklą atvyko vokalo mokytoja iš Krymo Elmira Bekirova. Ji jau anksčiau Lietuvoje du kartus svečiavosi. Vienas jos parengtų dainų koncertas įvyko Tautinių bendrijų namuose, kitas buvo surengtas Trakų pilies Didžiojoje menėje. Tada į stovyklą buvo atvykę daugiau mokytojų nei šiemet. Dabar daug mokytojų yra išvykusių į užsienį, tad ne taip lengva juos surasti. Choreografė Evelina Bekirova atvyko iš Turkijos, iš Ankaros, kur įsikūrė pasitraukusi iš Krymo, – įspūdžiais apie stovyklos organizavimą dalijasi Totorių kultūros centro vadovė. – Stovykloje nusprendėme parengti totoriškų vestuvių kelis epizodus: parodyti apeigas, šokius, dainas. Išties ta mintis nors ir labai viliojo, bet kartu kėlė ir nerimo. Kaip per savaitę apmokyti vaikus dainų, juk dauguma stovyklautojų net totorių kalbos nemoka? Ypač daug nerimo kėlė totoriški šokiai. Vien rankų judesiai... Žmogui, iki tol nešokusiam, juos nėra paprasta atlikti. Tačiau mokytojų profesionalumas padėjo įveikti sunkumus – dainos ir šokiai buvo išmoti“.

Sudėtingus totorių šokių judesius pavyko išmokti ir stovyklautojoms.

Į stovyklą, vykusią nuo liepos 17 iki 25 dienos, susirinko vaikai iš Vilniaus regiono, Klaipėdos ir Visagino totoriškų šaknų turinčių šeimų. Taip pat į stovyklą atvyko vaikų iš Turkijos. Tarp jų buvo ir Krymo totorių asociacijos pirmininko pavaduotoja Oya Deniz Šahin su sūnumi.

Almiros teigimu, daug vaikų stovyklauja jau kelerius metus iš eilės. „Yra tokių, kurie pirmą kartą atvyko, būdami aštuonerių metų, o dabar jiems jau 14–15 metų. Jie kasmet dalyvauja mūsų stovykloje. Jau sausio mėnesį pradeda skambinti tėvai, prašydami į stovyklą jų vaiką priimti. Ir patys vaikai skambina, teiraujasi, ar bus rengiama stovykla, ar jie galės joje dalyvauti. Gaila, bet šiemet negalėjome visų norinčių vaikų priimti į stovyklą “, – pasakoja centro vadovė.

Stovykloje vaikai ne tik pasineria į totorišką etnokultūrą, bet ir mėgaujasi

Popietėje skambėjo ansamblio „Ilsu“ ir stovyklautojų atliekamos totorių vestuvinės dainos.

įvairiomis pramogomis, edukacijomis. Šiemet jie mokėsi šaudyti iš lanko, varžėsi įvairiuose sportiniuose žaidimuose, savo gebėjimus rodė talentų vakare, laivu keliavo po Galvės ežerą, aplankė Angelų kalvą. Stovyklos dalyviams buvo organizuota jojimo pamoka žirgyne, edukacinis užsiėmimas, per kurį meistras Virginijus Jakubauskas supažindino su senuoju kailiadirbystės amatu. Taip pat surengta paskaita apie Lietuvos totorių vestuvių papročius. Su jais supažindino Vilniaus krašto totorių bendruomenės pirmininkė doc. dr. Galina Miškinienė. Paskaita apie naująsias technologijas skaitė VGTU vyresnysis mokslo darbuotojas, išradėjas dr. Eldar Šabanovič. Turkijos ambasados Religijos reikalų patarėjas Cafer Sireci dalijosi mintimis apie dvasingumą.

„Be abejo, stovyklai surengti reikalingi rėmėjai. Pagrindiniai mūsų rėmėjai – Turkijos Respublikos ambasada Vilniuje ir Turkijos plėtros ir bendradarbiavimo fondas TIKA, Tautinių mažumų departamentas prie LR Vyriausybės, Vilniaus miesto ir Trakų rajono ir Bursos miesto (Turkija) savivaldybės. Gavę lėšų per įvairius projektus pasisiuvome tautinius rūbus. Šiemet Krymo totorių tautinių kostiumų pasisiuvome gavę Tautinių mažumų departamento ir Vilniaus miesto savivaldybės paramą. Turkų tautinius rūbus padovanojo Turkijos verslininkai, su kuriais užmegzti kontaktą mums padėjo Lietuvos garbės konsulas Bursoje Berat Tunakan. Taigi visi koncerto dalyvių rūbai – Totorių kultūros centro“, – teigia stovyklos organizatorė.

Į stovyklos baigiamąjį koncertą atvyko ne tik stovyklautojų tėvai, bet ir būrys garbingų svečių. Tai Turkijos Respublikos ambasados Vilniuje antrasis sekretorius Mehmet Bakici, Kazachstano Respublikos ambasados Lietuvoje patarėjas konsulas Baigabyl Mamlin, Seimo narys Kęstutis Vilkauskas, Tautinių mažumų departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktorius Dainius Babilas, Trakų rajono savivaldybės vicemerė Jolanta Abucevičienė, Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič, Trakų kultūros ir meno centro direktorė Joana Giedraitytė.

Ugningas „jaunojo“ šokis...

„Tai nebuvo paprasta stovykla. Ją galime pavadinti totorių etnokultūros mokykla, nes visiems dalyviams buvo įteikti pažymėjimai, kaip liudijimas, ko jie stovykloje išmoko. Žinoma, surengti tokią stovyklą be pagalbininkų būtų neįmanoma. Už pagalbą nuoširdžiai dėkoju stovyklos pedagogams iš Krymo, Turkijos ir Lietuvos. Tai Elmirai Bekirovai, Evelinai Bekirovai, Ilker Teker, Kemal Kamali ir Liutaurui Milišauskui. Jie paruošė puikią stovyklos programą. Už įdomiai organizuotą stovyklautojų laisvalaikį dėkojame Totorių kultūros centro koordinatoriams Osman Ender Parmaksizoglu, Irenai Krinickienei, Dianai Ščuckajai, Adamui Jasinskui, Danilui Naidenovui, Romanui Gembickui, Dianai Radeckienei ir renginio vedėjai Jelenai Tračuk“, – kolegoms ir pagalbininkams dėkoja Totorių kultūros centro vadovė Almira Parmaksizoglu.

„Jaunosios“ rengimas vestuvėms

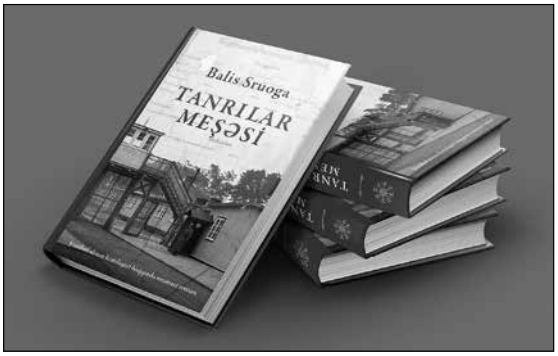
Balio Sruogos „Dievų miškas” azerbaidžaniečių literatūros padangėje

Teresė Kaunaitė

Liepos mėnesį Baku dienos šviesą išvydo žymaus XX amžiaus lietuvių literatūros klasiko, rašytojo Balio Sruogos (1896–1947) kultinė knyga „Dievų miškas“ azerbaidžaniečių kalba. Knyga išleista įgyvendinant bendrą Lietuvos gyventojų genocido ir rezistencijos tyrimo centro bei Lietuvos azerbaidžaniečių bendrijos Vilniuje ir Baku tarptautinį leidybos projektą.

Romaną „Dievų miškas“ į azerbaidžaniečių kalba išvertė Mahiras Gamzajevas (Mahir Həmzəyev). Jis yra ir knygos sudarytojas bei specialusis redaktorius, daugiau nei 60 paaiškinimų, komentarų ir pastabų rengėjas, pratarmės autorius.

Į knygą yra įdėtas istoriko dr. Arūno Bubnio straipsnis „Lietuviai Štuthofo koncentracijos stovykloje“. Leidinyje panaudotos nuotraukos iš Štuthofo konclagerio muziejaus archyvo fondų *(Archiwum Muzeum Stutthof w Sztutowie)*. Viršelio dailininkė ir meninė redaktorė Deimantė Rybakovienė, maketavo Dalia Kavaliūnaitė.

Šis romanas išverstas iš kūrinio autografo-rankraščio ir mašinraščio tekstų, rekonstruotų Lietuvių literatūros ir tautosakos instituto mokslininkės dr. Neringos Markevičienės. Taigi „Dievų miško“ rekonstruotas tekstas pirmą kartą publikuojamas M. Gamzajevo vertime į azerbaidžaniečių kalbą. Šį vertimą iš dalies parėmė Lietuvos kultūros taryba, Lietuvos kultūros institutas ir Tautinių mažumų departamentas.

„Naudodamasis proga širdingai dėkoju literatūros vertimo meistrams dr. Halinai Kobeckaitei, Alfonsui Bukontui, Valvi Strikaitienei, Irenai Aleksaitei, Antanui A. Jonynui, Arvydui Valioniui, vertingais patarimais padėjusiems man verčiant šią knygą, – sako M. Gamzajevas. – Prie romano „Dievų miškas“ vertimo dirbau daugiau nei penkerius metus. Šį vertimą skiriu rašytojo Balio Sruogos ir kitų lietuvių patriotų, kalėjusių bei žuvusių vokiečių Štuthofo konclageryje už pasipriešinimą nacių Vokietijos okupaciniam režimui, atminimui“.

Tuščio popieriaus paroda iš VBM archyvo

Ivano Luckevičiaus Vilniaus baltarusių muziejuje (VBM) surengta paroda, kurioje eksponuojamas tuščias popierius iš muziejaus archyvo kolekcijų. Parodoje demonstruojami sąsiuviniai, atvirukai, blankai, lapai, lapeliai, užrašų knygelės, vokai, sugeriamasis popierius, popieriaus kamšteliai, piešimo popierius, kartonas, kalkinis popierius, nuotraukų albumai, perfokortelės, katalogų kortelės, trafaretai, faksai ir kt

Visos medžiagos buvo atrinktos po archyvo kolekcijų patikrinimo ir inventorizacijos. Kiekvieno žmogaus archyviniame palikime, be korespondencijos, juodraščių, eskizų, piešinių ir tarp puslapių džiovintų gėlių, taip pat lieka nepanaudotas popierius. Žmonės jį kaupia ateičiai, ketindami išsiųsti atviruką, nupiešti paveikslą, parašyti eilėraštį, bet kartais to nedaro.

Šia paroda Vilniaus Baltarusijos muziejus pažymi ankstesnio archyvinio darbo etapo pabaigą, kurio metu kolekcijos buvo sutvarkytos ir išleistas jų aprašas, bei kito etapo pradžią, kuriame bus vykdomas VBM archyvo medžiagų, datuojamų nuo 1910-ųjų iki 1950-ųjų, skaitmeninimas. 2024 m. rugsėjį pradėtas skaitmeninimo projektas tęsis visus metus. Projektą finansuoja ir techniškai remia Britų biblioteka ir Tautinių mažumų departamentas. **TMD inf.**

Meistriškumo pamoka su Krymo totorių dainininke Elzara Batalova

Tautinių bendrijų namuose liepos 24 d. Trakų krašto totorių bendruomenės pirmininkė Elnara Čurlu surengė meistriškumo pamoką. Savo patirtimi dalijosi atvykusi žymi Krymo totorių dainininkė Elzara Batalova, dabar gyvenanti Škotijoje. Meistriškumo pamokoje dalyvavo Lietuvos totorių folkloro ansamblio „Efsanė“ nariai. **TBN inf.**

Tautų mugėje – tautinių bendruomenių akcentas

Karolina Baltmiškė

Nuotr. autorės Karolinos Baltmiškė

Dainuoja Vilniaus vokiečių ansamblis „Heimatgruss“.

Rugsėjo 13–16 dienomis Vilniuje pasklido įvairių tautų patiekalų kvapai, o scenoje skambanti muzika ir dainos, ugningi šokiai liudijo, kokia kultūrų įvairovė gyvuoja Lietuvoje.

Tautų valgių buvo galima paragauti Odminių skvere. Čia buvo galima pasimėgauti totorių, uzbekų ir sirų plovais bei kitais valgiais.

Geriau pažinti Lietuvoje puoselėjamą tautinių bendrijų kultūrą buvo galima rugsėjo 14 d. Vinco Kudirkos aikštėje vykusiame koncerte „Susitinkame Vilniuje“.

Vienas po kito į sceną kopė sostinės tautinių bendrijų meno kolektyvai: Vilniaus ukrainiečių bendrijos kolektyvas „Svitano“, vadovaujamas Tatjanos Morgun, Totorių kultūros centro folkloro ansamblis „Ilsu“, vadovaujamas Almiros Parmaksizoglu, tradicinių dainavimų gruoė „Belaruski cud“ (Baltarusiški stebuklai), vadovaujamas Sviatlanos Chakushka, kvietęs šokiui žiūrovus ir dalyvius tradicinių šokių klubas „Ojra“, vadovaujamas Viachaslau Krasulin, Vilniaus vokiečių ansamblis „Heimatgruss“, vadovaujamas Rimos Kurienės, graikų bendruomenės Lietuvoje „Pontos“ klubas, vadovas Georgios Macukatov. Iš tolimos šalies atsivežta tradicine daina ir šokiu, žiūrovus pasveikino Belek Aidarov vadovaujama kirgizų bendruomenė, o su savo tautos tradiciniu apdaru, papročiais jie supažindino aikštėje pastatytoje jurtoje.

Baltarusių ansamblis koncertui pasirengęs.

Šoka kirgizai.

Vitenis Urba padėką įteikia Tautinių namų direktoriui Gžegož Miloševič.

Paskutinę šventės dieną ryškiomis spalvomis uždegančiomis dainomis, muzika ir šokiais sostinę nuspalvino jau tradicine tapusi Lietuvos romų bendruomenės ir meno kolektyvo „Sare roma“ rengiama „Gypsy fest“ šventė.

Tądien Tautų mugėje akį traukė ir išskirtinė palapinė „Užburtas siūlas“, kurioje buvo galima įsigyti romių kurtų amuletų ir suvenyrų, čigoniškų skarų, paklausyti romių gyvenimo istorijų.

Tautų mugės organizatorių atstovas Vitenis Urba padėką už indėlį organizuojant šią Vilniuje tradicine tapusią šventę įteikė Tautinių bendrijų namams ir šios įstaigos vadovui Gžegož Miloševič.

„Nuoširdžiai dėkoju visoms bendruomenėms už aktyvų įsitraukimą į Tautų mugę, pristačiusioms savo kulinarinį paveldą, puoselėjamą kultūrą“, – bendruomenių aktyvumu ir geranoriškumu pasidžiaugia Tautinių bendrijų namų direktorius Gžegož Miloševič.

Lietuvos armėnai šventė vasaros šventę „Vardavar“

Ruslan Arutiunian

Šiemet sukanka 20 metų nuo Lietuvos armėnų sąjungos įkūrimo. Šia proga Estijos, Latvijos ir Lietuvos armėnai susirinko sodyboje prie ežero šalia Senųjų Trakų, kad kartu švęstų džiugiausią armėnų vasaros šventę – „Vardavar“.

„Vardavar“– kilusi iš senovės armėnų pagoniškosios deivės Astgiko, kuri buvo laikoma meilės, vandens ir vaisingumo deive. Iš senų tradicijų iki šių dienų liko laistymasis vandeniu. Šventė siejama su Nojaus arkos sustojimu Ararato kalne.

Krikščionybės laikais šia šventė primenamas Kristaus atsimainymas ant Taboro kalno maldos metu.

Nuotr. iš bendruomenės archyvo

Šventės atidaryme dalyvavo ir šventės dalyvius pasveikino Armėnų apaštališkosios Bažnyčios Baltijos šalyse vyskupas Vardanas Navasardyanas, Lietuvos armėnų sąjungos pirmininkas Arayik Tunyan, Armėnijos garbės konsulas Lietuvoje Karapet Babayan.

Vakare koncertavo Estijos armėnų šokių ansamblis.

Liepos 7 d. vyskupas Vardanas Navasardyanas aukojo šventąsias mišias. Pagrindiniai šventės organizatoriai buvo Lietuvos armėnų sąjungos jaunimas.

Festivalis „Kultūrų daug – širdis viena“

Rugpjūčio 24 d. Pabradės miesto kultūros centras surengė tautinių mažumų festivalį „Kultūrų daug – širdis viena“. Jo metu buvo atidarytas Švenčionių rajono bendruomenių sąskrydis, vyko amatų ir prekybos mugė ir bendruomenių kolektyvų pasirodymai bei šventinis koncertas, kuriame malonių akimirkų publikai dovanojo baltarusių dainos ansamblis „Svitanak“, folkloro ansamblis „Bylina“, moterų vokalinė grupė „Vox Cordis“ ir kt.

Renginyje dalyvavęs Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas susitiko su Pabradės miesto kultūros centro direktore Lolita Vilimiene, Švenčionių rajono savivaldybės vicemerais Eriku Demidovu ir Violeta Čepukova. Susitikime taip pat dalyvavo

Nuotr. iš TMD archyvo

Švenčionių miesto kultūros centro direktorius Aurimas Baliukonis, Paribio pažinimo centro pirmininkė Danguolė Grincevičienė.

Renginį iš dalies finansavo Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

TMD inf.

Visagine – festivalis „Rudeninės“

Rugsėjo 27–28 d. Visagine sužydėjo įvairiaspalvis tautų medis, kurio sunokintus vaisius visaginiečiai „ragavo“ jau IX tarptautiniame tautinių kultūrų festivalyje „Rudeninės“.

Egzistuoja legenda apie paslaptingą medį, ant kurio šakų žydi spalvingi ir kvapnūs žiedai, noksta stebuklingi, sielą gydantys vaisiai. Tai įvairių tautų tradicijos, turtinančios viena kitą. Žmonės, paragavę šių vaisių, išgarsėja savo gebėjimais ir talentai. Šis medis išdygsta, žydi ir savo vaisius nokina kas antrus metus Lietuvoje, Visagino mieste.

Visagino kultūros centro organizuojamas, jau tradicija tapęs festivalis subūrė tautų atstovus, pristačiusius savo kultūrą. Vyko fotografijų paroda „Akimirkos“, kūrybiniai susitikimai su vietos tautinėmis bendrijomis bei kolektyvais, koncertavo Visagino kultūros centro kolektyvai ir jų svečiai.

Festivalio rėmėjai - Tautinių mažumų departamentas ir Visagino savivaldybė.

TBN inf.

Raižiuose unikali architektūrinė instaliacija „Totorių vartai“

Vitana Bručienė

Alytaus rajono totorių bendruomenė, minėdama Žalgirio mūšio metines, Raižiuose atidarė instaliaciją „Totorių vartai“, kviečiančią pažinti drąsios ir draugiškos tautos istoriją. Instaliacijos autoriai Vilija Biekšaitė ir Vytautas Biekša.

Instaliacija Raižiuose pastatyta bendruomenės nario Danieliaus Makulavičiaus (1942–2021 m.) vaikų Manto Makulavičiaus ir Daivos Garkavenko iniciatyva. D. Makulavičius aktyviai dalyvavo Raižių musulmonų religinės bendruomenės veikloje, rūpinosi mečetės remontu ir finansavo darbus.

Instaliacija „Totorių vartai“ Raižiuose.

Šalia Raižių mečetės pastatytų „Totorių vartų“ lankytojas, nuskaitęs QR kodus, gali susipažinti su Lietuvos totorių istorija ir bendruomene, Raižiais, išgirsti autentiškus totorių pasakojimus.

Lietuvos istorijoje totoriai paliko ryškų pėdsaką. Alytaus rajone įsikūrusio Raižių kaimo istorija siekia tuos laikus, kai Vytautas Didysis apgyvendino Lietuvoje chano Tochtamyšo vadovaujamus totorius. Manoma, kad dabartinio Raižių kaimo pavadinimas kilo iš totorių Raiževskių giminės. Raižių kaime iki šiol gyvenantys totoriai puoselėja savo tradicijas ir religiją.

Raižiai ne vieną amžių yra Lietuvoje gyvenančių totorių musulmonų dvasinis centras. Iš šio miestelio kilę nemažai žymių totorių, vėliau įvairiais pasiekimais garsinusių ne tik savo kraštą, bet ir Lietuvą. Čia esanti mečetė – vienintelė Lietuvoje, veikusi net ir sovietų okupacijos metais. Į Kultūros paveldo sąrašą įtrauktos Raižių mečetės istorija prasideda 1889 m. Yra žinoma, kad tuomet ji buvo atidaryta. Vėliau mečetė ne kartą atnaujinta.

Raižių totoriai, norėdami įamžinti bendrą lietuvių ir totorių istoriją, 2010 m. ties gyvenviete, greta kelio Norgeliškės–Butrimonys, pastatė paminklą Vytautui Didžiajam (aut. Jonas Jagėla). 2009 m. į būsimojo paminklo pamatus buvo įleista kapsulė su laišku ateinančioms kartoms, kuriame surašyta informacija apie Žalgirio mūšio svarbą, kunigaikštį Vytautą Didįjį ir totorių atsikėlimo į LDK bei jų gyvenimo Lietuvoje istorija. Prie mečetės įrengti du saulės laikrodžiai. Vienas jų rodo vietos laiką, kitas – Žalgirio mūšio lauko laiką. Tai vieninteliai tokie laikrodžiai Lietuvoje. Saulės laikrodžius sukūrė ir padovanojo Jonas Navikas.

1410 m. liepos 15 d. netoli Tanenbergo ir Griunvaldo (Žalgirio) vykęs mūšis buvo vienas iš didžiausių viduramžių Europoje ir yra laikomas svarbiausia pergale visame LDK gyvavimo laikotarpyje.

Klaipėdos totorių bendrijai „Nur“ – 20 metų!

Ilona Kabošytė

Klaipėdos totorių bendrija „Nur“ savo veiklos jubiliejų atšventė kartu su tradicine švente – Sabantujumi, vykusiu rugpjūčio mėnesį prie Klaipėdos vasaros estrados.

Šiandien bendrija aktyviai dalyvauja Klaipėdos tautinių kultūrų centro renginiuose, Lietuvos totorių bendruomenių sąjungos veikloje. O viskas prieš 20 metų prasidėjo nuo trijų totorių sumanymo kurti savo bendriją.

„Susirinkome aš, Robertas Jančukas ir Fliuras Šaripovas ir įsteigėme bendriją. Vėliau visi, pasikeisdami jai ir vadovavome bendrijai“, – prisimena Klaipėdos totorių bendrijos „Nur“ pirmininkas Ilfiras Gibadullinas.

Jis su pertraukomis bendrijai vadovauja jau 12 metų. „Tenka atrasti laiko, atimant dalį jo nuo tiesioginio darbo ar šeimos. Įmonę valdyti yra lengviau nei bendriją, nes tai yra savanoriška veikla. Aš nieko negaliu priversti daryti kažką, jei žmogus nenori, – paklaustas, ar sunku būti bendrijos pirmininku, prisipažįsta, I. Gibadulin ir pasidžiaugia, kad bendruomenėje yra aktyvas, kuriuo visada gali pasikliauti. – Žmonės ateina į

bendriją, nes širdyje jie – totoriai. Ir man taip pat to reikia. Reikia norėti, „sirgti“ už bendruomenę. Pas mus tokių nemažai“.

Viena iš aktyvių bendrijos narių – senjorų tarybos pirmininkė Alifa Chazijeva.

„Tiesiog nuoširdžiai norime išsaugoti savo bendriją, todėl pagal galimybes skubame padėti pirmininkui. Žinoma, pagrindinis krūvis tenka pirmininkui. Juk ir susitarti su žmonėmis reikia. O kiek žmonių, tiek nuomonių – kiekvienam savaip atrodo, bet reikia surasti bendrą susitarimą“, – sako A. Chazijeva.

Bendrijos pradžią menanti A. Chazijeva pasakoja, kad atvykus į Lietuvą, ilgėjosi tėvynės. Tad sąmoningai ieškojo savo kraštiečių ir labai apsidžiaugė atradusi bendriją. Prasidėjo susitikimai, atsirado bendras meno kolektyvas „Leisan“, repeticijos, koncertai. Visur totorės puošiasi savo nacionaliniais kostiumais, nes su jais, pasak pašnekovė, moterys jaučiasi ypatingomis. „Jautiesi taip, tarsi motina tave apglėbtų – taip sava. Nuo jų sklinda šiluma. Juos apsivilkus atsiveria akys ir žmonėms labai patinka. Mūsų drabužiai – ryškūs“, – pasididžiavimo neslepia Alifa Chazijeva.

Labiausiai totoriai matomi, kai mieste organizuoja totorišką šventę – Sabantujų. Tai labai sena, pagonybę menanti ir gilias tradicijas turinti

Nuotr. iš KTKC archyvo

šventė, siejama su agrariniu kultu. Totoriškai „Sabantuy“ reiškia plūgo šventę, kuri švenčiama baigus lauko darbus. Kasmet vykstančio totorių Sabantujaus tikslas išlieka tas pats – suburti bendruomenę, prisiminti senąsias Kazanės totorių tradicijas ir jas perduoti vaikams.

Šiemet totorių Sabantujuje netrūko garbių svečių, kurie skubėjo pasveikinti bendriją „Nur“ ir jos pirmininką su 20 metų veiklos jubiliejumi. „Miestui atvira šventė, kurioje susitinka ir atvirai bendrauja skirtingų tautų ir skirtingų religijų žmonės“, – per šventę kalbėjo Tautinių mažumų departamento vadovas Dainius Babilas.

Bendriją „Nur“ sveikino Trakų, Vilniaus, Nemėžio totorių bendruomenės. Už buvimą kartu ir asmeninį indėlį už totorių istorijos ir kultūros puoselėjimą, „Nur“ pirmininką I. Gibaduliną Lietuvos totorių bendruomenių sąjunga apdovanojo specialiu medaliu. Totorius sveikino

Nuotr. iš KTKC archyvo

ir Klaipėdos miesto vicemerė Lina Šukytė-Korsakė, dovanų ir gražių žodžių negailėjo Klaipėdos tautinių bendruomenių pirmininkai ar jų atstovai. Sveikinimai skriejo ir nuo Tautinių kultūrų centro bei asmeninė padėka I. Gibadullinui už savanorišką ir neatlygintiną veiklą ir ilgametį totoriškos kultūros puoselėjimą ir saugojimą.

Baltijos Gamajūnas 2024

Rugsėjo 28 d. Tarptautinė rašytojų ir publicistų asociacija (TRPA) savo bendraminčius ir tiems, kam įdomi literatūrinė kūryba, pakvietė į Tautinių bendrijų namuose vykusį VIII Tarptautinės literatūros festivalio-konkurso „BALTIJOS GAMAJŪNAS-2024“ baigiamąjį etapą.

Šis festivalis skirtas 135-osios poetės Annos Achmatovos gimimo metinėms ir literatūrinio almanacho „Stupeni“ 10 metų jubiliejui. Almanache paskelbta 75 autorių iš 14 šalių kūryba.

Renginio metu apdovanoti konkurso nugalėtojai.

Festivalį remia Tautinių mažumų departamentas prie LRV. **TBN inf.**

Pagerbtas poeto Valerijaus Agafonovo atminimas

Rugsėjo 24 d. Tautinių bendrijų namuose poetų ir rašytojų, rašančių rusų kalba Lietuvoje literatūrinis susivienijimas LS LOGOS surengė Valerijaus Agafonovo atminimui skirtą renginį. Šiemet yra 40-osios jo mirties metinės. Atsiminimais dalinosi jo našlė humanitarinių mokslų daktarė Jelena Bachmetjeva, buvo skaitomi jo eilėraščiai.

Tą pačią dieną Tautinių bendrijų namuose skambėjo ir populiarios Liubovės Voroncovos atliekamos praėjusio šimtmečio dainos.

TBN inf.

„Siabryna“ šventė „Medunicą“

Rugpjūčio 15 d. Vilniaus m. baltarusių klubas „Siabryna“ Tautinių bendrijų namuose surengė tradicinę Medaus ir augalų šventę „Medunicą“.

„Medunica“ – kelių baltarusių švenčių sintezė. Rugpjūčio 15 d. katalikai švenčia Žolinę. Išpažįstantieji pravoslavų tikėjimą rugpjūčio 14 d. renkasi į Medaus Viešpaties atsimainymo šventę, vadinamą Miadovy Spas, rugpjūčio 19 d. – Obuolių Viešpaties atsimainymo šventė, o rugpjūčio 29-ąją – Riešutų Viešpaties atsimainymo šventė. Visas tas šventes atspindėjo šventiniai stalai. Ant vieno stalo puikavosi net kelių rūšių Kastus Larkou kepti pyragai. „Aš visada kepu pyragus. Mano profesija – kepėjas. Kepėju dirbu lietuviškoje įmonėje“, – prieš šventę pasidalija Kastus. Pranciškaus Skorinos gimnazijos pedagogė Valentina Kovalčiuk sakė negalinti atsilaikyti grybų gausybei, tad į šventę atnešė pačios pagamintą grybų ragu, kur svarbiausias ingredientas – baravykai. Be abejo, ant stalų akį traukė obuoliai, riešutai, įvairūs kepiniai.

Nuotr. autorė Karolina Baltmiškė

Kastus Larkuo ir jo kepti pyragai

Nuotr. autorė Karolina Baltmiškė

Dainuoja „Baltarusiški stebuklai“.

Šventę pradėjo dūdininkas Viachaslau Krasulin. Susirinkusiuosius su švente pasveikino Vilniaus m. baltarusių klubas „Siabryna“ vadovas Valentin Stech. Žiūrint vaizdo įrašą „Miško bitininkystė Baltarusijoje. Gyvasis paveldas“ buvo prisimintos senosios bitininkystės tradicijos.

Šventėje dainavo baltarusių mėgėjiškos muzikos kapela „Homan“, meno vadovai Mikalai ir Volha Semianchukai, vaikų folkloro kolektvas „Svitanak“, meno vadovė Maryna Struneuskaja, tradicinio dainavimo grupė „Belaruski cud“ („Baltarusiškas stebuklas“).

Apie medaus galias ir jo naudą žmogaus sveikatai pasakojo Kastus Larkou, apie vaistinguosius augalus pasakojo Viachaslau Krasulin.

TBN inf.

IV tarptautinis totorių kultūros festivalis

Liepos 21 d. Užutrakio dvaro sodybos rūmų Baltojoje salėje vyko IV tarptautinis totorių kultūros festivalis. Renginio programoje – Lietuvos totorių folkloro ansamblio „Efsanė“, svečių iš Ukrainos, Škotijos ir lietuvių folkloro ansamblio „Vydraga“ pasirodymai.

Sveikindamas festivalio organizatorius Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas pabrėžė, kad šis projektas ženkliai prisideda prie Lietuvos totorių kaip istorinės tautinės mažumos kultūros ir paveldo išsaugojimo, ir palinkėjo atkakliai tęsti šio festivalio tradiciją Trakuose.

Nuotr. iš TMD archyvo

Festivalį organizavo Trakų krašto totorių bendruomenė, vadovaujama Elnaros Čurlu.

Festivalį finansavo Tautinių mažumų departamentas prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės.

TBN inf.

Ukrainiečių iniciatyva – vitražai

Rugsėjo 15 d. Vilniaus ukrainiečių bendrija, vadovaujama Natalijos Šertvytienės, pakvietė į Vilniaus Švč. Trejybės Graikų apeigų katalikų bažnyčioje surengtą Vilniaus universiteto Istorijos fakulteto doc. dr. Genės Kirkienės viešą paskaitą „Bazilijonų istorijos aktualizavimas vitraže“.

2024-aisiais Vilniaus ukrainiečių bendrija įgyvendina projektą „Bazilijonų istorijos aktualizavimas vitraže“, kurį finansuoja Vyriausybės kanceliarija. Tad paskaitoje buvo kalbama ir apie šį unikalų projektą, ir apie Vilniaus Bazilijonų ansamblio Švč. Trejybės bažnyčioje kuriamą unikalų vitražų kompleksą, kuris meno kalba pasakoja regionui, Lietuvai ir Vilniui svarbią istoriją bei išryškina turtingą ir savitą daugiakultūrį LDK palikimą, bendrą Lietuvos ir Ukrainos paveldą.

TBN inf.

Nuotr. iš Natalijos Šertvytienės archyvo

Baltijos jakutų susitikimas

Nuotr. iš TBN archyvo

Baltijos jakutų bendrovė „Čoron“ liepos 13 d. sukvietė į Tautinių bendrijų namus Baltijos jakutus. Susitikime dalyvavo jakutai, gyvenantys Vilniuje, Kaune, Šiauliuose, taip pat atvyko jakutų bendruomenių atstovai iš Estijos, Latvijos, Suomijos, Vokietijos. Kadangi jakutai išsibarstę daugelyje valstybių, jie organizuoja savo sutikimus skirtingose šalyse. Šįkart Baltijos jakutai atvažiavo į Lietuvą.

Susitikimą organizavo ir renginį vedė Vilniuje gyvenanti jakutė Galina Mečkovskaja. Renginio dalyviai papasakojo apie dabartinį savo gyvenimą ir veiklą. Nors ir išvykę iš savo gimtinės Jakutijos, jie stengiasi išlaikyti savo papročius, tradicijas.

TBN inf.

Susitikimas su prof. Niko Javakhishvili

Rugsėjo 5 d. Tautinių bendrijų namuose įvyko susitikimas su prof. Niko Javakhishvili, apžvelgusiu Lietuvos ir Sakartvelo dvišalius santykius nuo 1494 m. iki šių dienų. Profesorius dirba Ivane Javakhishvili Tbilisio valstybinio universiteto Humanitariniame fakultete ir Ivane Javakhishvili istorijos ir etnologijos institute. 2014 m. Latvijos mokslų akademija jam suteikė garbės daktaro vardą. 2019 m. profesorius išleido monografiją apie Sakartvelo ir Baltijos šalių ryšius, nuo viduramžių iki šių dienų. Susitikimą moderavo VDU Politologijos katedros dėstytojas doc. dr. Andžej Pukšto. Renginyje dalyvavo Sakartvelo ambasados Lietuvos Respublikoje Pirmoji sekretorė Tamara Tevdoradze, svečiai iš Kauno įvairių tautų kultūrų centro.

Nuotr. iš TMD archyvo

TBN inf.

Kaune vyko VII festivalis „Kultūrų sodai 2024“

Aistė Gaudutė

Rugsėjo 15–21 d. įvairiose Kauno erdvėse vyko festivalio „Kultūros sodai 2024“ renginiai. Visą savaitę festivalio rengėjas Kauno įvairių tautų kultūrų centras kartu su pagrindiniu partneriu Istorine Prezidentūra kvietė pažinti daugiakultūrį Kauną, išragauti tradicinių įvairių tautų patiekalų, išgirsti istorijų nuo seno gyvenančių ir visai neseniai atvykusių kitų tautų atstovų gyvenimą šiame mieste.

Su Kauno įvairiataute kultūra buvo galima susipažinti apžvalginėje ekskursijoje. Keliaujant pagrindine miesto centro gatve ir dalyvaujant ekskursijoje „Laisvės alėja 1940–1944 metais: žydų namų savininkų ir gyventojų likimai tarp trijų okupacijų“, buvo galima daugiau sužinoti apie čia gyvenusius žydus, jų veiklą ir likimą. Ne mažiau įdomios ir ekskursijos po mieste esančias šventoves: Kauno mečetę, Sentikių cerkvę auksiniais kupolais spindinčią pačioje Žaliakalnio širdy ir, žinoma, Kauno choralinę sinagogą. Dalyvavimas visose ekskursijose buvo nemokamas.

Po visą savaitę vykusių pažinčių su įvairiomis tautomis, paskutinę festivalio dieną tautinės bendruomenės pakvietė į tradicinį „Kultūrų sodo“ koncertą, per kurį skleidėsi skirtingų tautų kultūra. Scenoje šoko, dainavo, poeziją skaitė įvairių bendruomenių atstovai, sudarydami puikią galimybę geriau pažinti Lietuvoje gyvenančias tautas, jų etnokultūrą, kalbą, tautinius rūbus. Lankytojus traukė kiemelyje pastatyta kirgiziška jurta, kurios vidu-

Plovą virė sirai

je – tradiciniai šios tautos drabužiai, pasakojimai apie papročius.

Festivalio staigmena – iš Meksikos atvykęs spalvingas ir ugningas Meksikos folkloro ansamblio „Cielito Lindo“.

Kol vieni koncertavo, kiti iš arčiau susipažino su tautinių kultūrų amatais. Vieni tik žiūrėjo, kiti įsitraukė į edukacijas, dar kiti įsigijo šventę primenančių suvenyrų. Nemaža eilė nusidriekė ir prie Vytauto Didžiojo universiteto savanorių, kurie skirtingomis kalbomis užrašė lankytojų vardus. Mažieji festivalio lankytojai džiaugėsi galėdami patys pagaminti savo švyturį, o tai padaryti padėjo Klaipėdos Tautinės kultūros centro atstovės. Jos priminė, kad šie metai paskelbti švyturių metais.

„Kultūrų sodas“ garsėja kasmet gaminamu įspūdingu plovu – patiekalu, kurį savinasi ne viena šalis, o šis festivalis kiekvienąkart kviečia paragauti vis kitos plovo versijos: totoriško, uzbekiško, kirgiziško. Šiemet didžiulį katilą maišė ir savų recepto paslapčių į plovą bėrė atvykėliai iš Sirijos.

„Mes visi kartu kuriame Lietuvą, kurioje norime gyventi. Norime, kad Lietuva toliau klestėtų, būtų kultūriškai turtinga. Čia visi žmonės yra svarbūs. Labai kviečiu susipažinti, susidraugauti, išbandyti. Džiaugiuosi, kad „Kultūrų sodas“ auga ir plečiasi ir pasakoja žmonių istorijas“, – pabrėžia Tautinių mažumų departamento direktorius, pats ne kartą prisidėjęs prie šio festivalio organizavimo, Dainius Babilas.

Kalbėdama apie festivalį „Kultūrų sodas“ Kauno įvairių tautų kultūrų centro vadovė Eglė Rušinskaitė neslepia, kad vis dar tenka susidurti su priešiškomis reakcijomis, stereotipų lydimomis baimėmis, tačiau pagrindi-

nis šio festivalio tikslas ir yra juos paneigti – atsiveriant, bendraujant, leidžiant stebėti iš tolo, bet sudarant ir galimybes prieiti arčiau, susipažinti. „Ieškoti pozityvaus požiūrio kampo yra kiekvieno žmogaus apsisprendimas, dažnai niurzgame inertiškai ir vienąkart nustojus paaiškėja, kad viskas yra netgi visai neblogai. Mūsų centro tikslas yra telkti ir stiprinti kitataučių bendruomenes, kad jos įgytų kuo daugiau savarankiškumo, išsaugodamos savo tautinį-kultūrinį identitetą. Kasdien mokomės ir mums niekada nenuobodu“, – teigia Kauno įvairių tautų kultūrų centro vadovė Eglė Rušinskaitė.

Tradicinį festivalį „Kultūros sodai“ rėmė Lietuvos kultūros taryba, Tautinių mažumų departamentas prie LRV, Kauno miesto savivaldybė.

Didelio susidomėjimo sulaukė kirgizų bendruomenės jurta.

Dešimtmečiai neištirpdė ilgesio gimtajai Ukrainai

Karolina Baltmiškė

Vilniaus ukrainiečių bendruomenės narė Lidija Cholčeva Lietuvoje gyvena nuo 1971 metų.

„Studijuodama susipažinau su būsimu vyru, kuris gyveno Vilniuje. Po pusmečio susituokėme. Man patiko Vilnius. Miestas nedidelis, gražus, jame daug senosios architektūros. Pasitarėme su vyru ir nusprendėme jame kurti savo šeimos gyvenimą“, – sako pašnekovė.

Nuotr. iš Lidijos Cholčevos asm. archyvo

Lidija Cholčeva

Vilnius tapo namais

Raudonu diplomu studijas baigusi Lidija pagal to meto įstatymus galėjo rinktis bet kurį Tarybų Sąjungos miestą. „Galėjau rinktis ir Kijive, ir Odesoje ir bet kurioje kitoje vietoje mano išsilavinimą atitinkančią darbo vietą. Mano specialybė – cheminis valymas ir skalbimas. Ir Vilniuje tokia darbo vieta buvo, bet man nepatiko. Kai nuėjau apsižiūrėti, pamačiau kalnus nešvarių iš traukinių surinktų skalbinių. Ir nors iškart galėjau dirbti meistre, to darbo atsisakiau. Suradau laborantės darbą projektavimo konstravimo biuro cheminių analizių laboratorijoje, vėliau dirbau inžiniere. Dabar dirbu Žaislų ir chemijos gaminių bandymų laboratorijos eksperte. Vieninteliai Lietuvoje nustatinėjame, ar žaislai atitinka standartus. Atkūrus Lietuvos nepriklausomybę, dalis kolegų, ieškodami geriau apmokamo darbo, išėjo, bet aš likau“, – pasakoja Lidija.

Nuotr. iš Lidijos Cholčevos asm. archyvo

Kryvoj Roge gimusi ir užaugusi moteris vis labiau jaukinosi Vilnių. Su vyru sukūrė namus, užaugino sūnų, kuris savo gyvenimą taip pat kuria šiame mieste. Vilniuje auga ir Lidijos anūkė. „Dabar su Lietuva ir Vilniumi mane sieja ir vyro kapas. Keturiasdešimt metų kartu pragyvenome“, – atsidusta moteris, ir priduria, kad vyras, nors jo šaknys buvo bulgariškos, labai mylėjo Ukrainą. Kiekvienais metais su juo Lidija keliaudavo ten pailsėti, susitikti su ten gyvenusia mama, broliais, kitais artimaisiais, bičiuliais.

Tautiečiai visada buvo šalia

„Jau Sąjūdžio laikais ir pirmaisiais Lietuvos nepriklausomybės metais daug kur pastebėdavau savo tautiečius įvairiuose renginiuose stovinčius su Ukrainos vėliava. Dalyvavau vienam pirmųjų Vingio parke vykusių mitingų dėl Lietuvos nepriklausomybės, mačiau, kad žmonės buriasi, bet prisidėti prie jų veiklos vis nesiryždavau. Mano bendradarbė surado Vilniaus ukrainiečių bendruomenę. Tada ji jau buvo įsikūrusi tautinių bendrijų namuose, turėjo savo kabinetą. Bendradarbė mane ir atsivedė į bendruomenės renginį, – prisimena Lidija. – 1998 metais įsitraukiau į Vilniaus ukrainiečių bendriją. Po pusmečio mane išrinko bendrijos finansininke ir iki šiol tvarkau bendruomenės buhalteriją. Padedančių yra, tad su darbu ir neturėdama finansininko profesinio pasirengimo susitvarkau“.

Nuotr. iš Lidijos Cholčevos asm. archyvo

Pašnekovės teigimu, su ukrainiečiais ir anksčiau ji šiek tiek bendraudavo. Tarp bendradarbių, pažįstamų buvo ukrainiečių. „Su kai kuriais jų ir ukrainietiškai pasikalbėdavome, – sako Lidija. – Kalbos, kad Ukrainoje visi kalbėjo tik rusiškai, nėra teisingos. Ir su šeimos nariais, ir su bičiuliais nuo vaikystės ukrainietiškai kalbėdavome. Ir vidurinę mokyklą baigiau ukrainiečių kalba. Tik lietuviškai sunkiai kalbu. Kol buvau jauna ir lengviau galėjau išmokti kalbą, nebuvo tikslo mokytis. Su kolegomis kalbėjau rusiškai. Dokumentacija – rusų kalba. Pradėjusi vėliau mokytis kalbos, jos gerai nebeišmokau. Nors kalbu. Ir rašau lietuviškai, bet norėčiau geriau lietuvių kalbą mokėti“.

Ukraina atėjo į namus

Bendruomenės veikla Lidijai tapo nemaža jos laisvalaikio dalimi. „Bendruomenė labai aktyvi. Organizuojami renginiai Lietuvoje gyvenusiems garsiems ukrainiečiams prisiminti, tautinės šventės, vyksta edukaciniai užsiėmimai. „Labai malonu per

renginius prisiminti ukrainietiškas dainas, dainuotas vaikystėje ir jaunystėje. Išgirstu pirmuosius dainos žodžius, melodiją ir prisimenu dainą. Bendruomenė švenčiame ir Ukrainos, ir Lietuvos valstybines bei religines šventes. Bažnyčia ir tikėjimas į mano gyvenimą gan vėlai atėjo. Mano tėvai buvo mokytojai ir negalėjo švęsti bažnytinių švenčių. Už tų švenčių šventimą grėsė dideli nemalonumai. Lietuvoje bažnyčios nebuvo uždarinėjamos, o Ukrainoje jos buvo naikinamos. Prisimenu vaikystėje nugirstą mamos su dėde pokalbį apie paskutinės bažnyčios Kryvoj Roge griovimą. Dėdė pasakojo apie numetamus varpus, deginamas ikonas, kurias iš ugnies žmonės bandė traukti... Dabar savo gyvenimo be bažnyčios neįsivaizduoju. Kiekvieną sekmadienį einu. Tik per didžiąsias bažnytines šventes vis dar išgyvenu keistus jausmus. Kad ir Kalėdos. Kai jas švenčiu pagal lietuviškas tradicijas, atrodo, kad tikroji šventė dar bus. Kai ateina pagal mūsų tikėjimą, atrodo, jau tą šventę švenčiau. Ir su Velykomis panašiai, – išgyvenimais dalijasi moteris ir kiek patylėjusi tęsia. – Karas Ukrainoje turėjo įtakos ir bendruomenės veiklai. Vilniaus ukrainiečių bendruomenė organizavo renginius, per kuriuos rinko aukas nuo karo nukentėjusiems tautiečiams įvairiose Lietuvos vietose. Ir dabar kiek galėdami padedame tautiečiams. Į mano namus atėjo Ukraina. Pusantrų metų pas mane gyveno sesuo, brolienė, mokyklinio amžiaus vaikas. Buvo laikas, kai mano namuose gyveno šeši žmonės. Visi kartu dalyvavome visuose su Ukraina susijusiuose renginiuose: ir mitinguose, ir aukų Ukrainai rinkime.

Labai skaudu girdėti, kaip naikinami miesteliai, po kuriuos keliauta, kur praėjo vaikystė ir jaunystė.

Sūnus norėjo važiuoti į Ukrainą. Atkalbėjau. Neaišku, ar bėra namai. Neaišku, ar beturime artimųjų pas ką nuvažiuoti. Didelė dalis vietų, kuriose gyveno mano artimieji, okupuotos. Brolis iš okupuotos vietovės pasitraukė toliau nuo karo veiksmų. Neretai susimąstau: ar begalėsiu ten nuvažiuoti. Man labai patinka šilta jūra. Kasmet keliaudavau pailsėti prie Juodosios jūros, dabar negaliu patirti to malonumo“.

Šiaulių apskrities armėnų bendruomenė

Teresė Kaunaitė

Šiaulių apskrities armėnų bendruomenė įsikūrė 2002 m. Šiuo metu ji vienija apie 70 Šiaulių mieste ir regione gyvenančių armėnų ir jų šeimų. Penkerius metus bendruomenei vadovauja Ašot Sargsian.

Bendruomenės nariai į Šiaulius atkeliauja skirtingais keliais ir skirtingu laiku. „Aš į Lietuvą atvykau 1994 metais. Mane atvedė mano senelis, kuris tarp Lietuvos ir Armėnijos turėjo verslo ryšių, todėl čia gana dažnai atskrisdavo. O kartą ir mes su broliu kartu su seneliu atvykome. Pradžia nebuvo lengva. Lengviau pasidarė, kai išmokome lietuvių kalbą. Tada gan nesunkiai įsiliejome į Šiaulių miesto gyvenimą“, – įspūdžiais dalijasi bendruomenės pirmininkas.

„Chačkaro“ pastatymo Kryžių kalne 22-ųjų metinių minėjimas Žagarėje 2023 m.

Nepaisant daugelio bendruomenės narių didelio užimtumo, kaip teigia pašnekovas, jie suranda laiko susitikti, kartu švęsti kiekvienam armėnui svarbias šventes, priminti jų tautai svarbius įvykius.

„Rugsėjo 21-ąją mūsų bendruo-

menė švenčia Armėnijos nepriklausomybės dieną, balandžio 24-ąją minime armėnų genocidą, vykdytą 1915–1917 metais. Manoma, kad tuomet buvo iššudyta 1,2–1,5 mln. žmonių, – veiklą apžvelgia Ašot Sargsian. – Kiekvienai metais gegužės 28 dieną bendruomenė mini Armėnijos krikščionybės įvedimo dieną. Armėnija buvo pirmoji valstybė, kurioje 301 metais krikščionybė tapo oficialia religija. Švenčiant 1700-ąsias Krikščionybės priėmimo metines, mūsų bendruomenė 2001 m. Kryžių kalne pastatė tradicinį armėnišką kryžių „chačkarą“. Tai tikrai buvo labai linksma šventė. Į ją susirinko ne tik Lietuvos armėnų bendruomenių atstovai, bet ir Latvijos bei Estijos armėnai. Kas mašinomis, kas autobusais suvažiavo, kas sraigtasparniais suskrido. Tą kartą šventėme Žagarės miestelyje prie ežero. Aplankė mus Armėnijos garbės konsulas Lietuvoje, bei armėnų Apaštališkosios Bažnyčios kunigas. Žinoma, švenčiame Šv. Kalėdas, Šv. Velykas, Naujuosius Metus, dar iš pagoniškų laikų atėjusią „Vartavar“ šventę, kurios metu visi žmonės laistosi vandeniu. Šios šventės ir įsimintinos datos vienija mūsų bendruomenę ir ją suburia. Per šias šventes mes daug bendraujame, šokame, klausome armėniškos muzikos, gaminame tradicinius armėniškus patiekalus, stengiamės įtraukti iš Armėnijos atvykusį jaunimą, savanorius“.

Nuotr. iš bendruomenės archyvo

Armėnų mokyklėlė.

Nuotr. iš bendruomenės archyvo

Šie vyrai yra Šiaulių armėnų bendruomenės nariai (iš kairės): buvęs armėnų bendruomenės pirmininkas Rafik Kazaryan, dabartinis pirmininkas Ašot Sargsian, armėnų apaštališkosios bažnyčios kunigas Vartan, Ruben Avetisyan, Vartkez Movsesyan.

Armėniškas kryžius „chačkaras“.

Pirmininkas pasidžiaugia, kad į bendruomenės veiklą kartu su tėvais įsitraukia ir vaikai. Šiauliuose yra nedidelė mokyklėlė, kurioje mokosi mišrių šeimų vaikai. Pamokose stengiamasi ne tik išmokyti armėniškai skaityti ar rašyti, bet ir supažindinama su Armėnijos kultūra, tautosaka, mokomasi žaidimų, dainelių, eilėraščių. Vaikus moko ir mokytojai, atvykę iš Armėnijos, ir čia gyvenantys.

„Su kitomis Lietuvoje esančiomis armėnų bendruomenėmis labai dažnų ryšių nepalaikome. Gal kartą per metus ar dvejus susitinkame. Dažniausiai bendraujame per nuotolį. Iškyla įvairių klausimų, problemų, kurias vieni kitiems padedame išspręsti, – teigia Ašot Sargsian. – Per Armėnijos ambasados Lietuvoje organizuojamas šventes, kitus renginius susitinkame su kitų bendruomenių atstovais. Su Armėnijos ambasada Lietuvoje palaikome gana glaudžius ryšius“.

Litvakų atminimo sodas

Litvakų atminimo sodo iniciatorius ir kūrėjas Eugenijus Bunka

Aistė Gaudutė

Plungės rajone Medsėdžių kaime jau dešimtmetis sodinamos metalinės obelys, ant kurių kabo metaliniai obuoliai su užrašytais vardais tų, kuriuos kažkas dar prisimena.

„Jakovo Bunkos paramos ir labdaros fondas Žemaitijos nacionaliniame parke buvo įsigijęs žemės sklypą, kuriame planavome statyti žydišką etnografinę sodybą, – apie sumanymo įkurti Litvakų atminties sodą atsiradimą pasakoja šio projekto iniciatorius ir kūrėjas Eugenijus Bunka. – Nepavykus įgyvendinti to sumanymo, kilo mintis kurti Litvakų atminimo sodą".

Lietuvos formą primenančio 12 arų sklypo kontūrus žymi visus metus žaliuojantys krūmai. Tose vietose, kuriose 1941–1944 m. buvo sunaikinti žydų štetlai, sodinamos tautodailininko Artūro Platakio nukaltos metalinės atminimo obelys.

Prie įėjimo esantis stendas skaičiais pasakoja apie visos Lietuvos buvusias žydų bendruomenes.

„Iki karo Lietuvoje buvo beveik 240 žydų štetlų. Po karo daugelyje miestų ir miestelių, kuriuose anksčiau žydai sudarydavo didelę dalį gyventojų, nebeliko nė vieno žydo. Tad pats obels medelis yra skirtas sunaikintam štetlui, o obuoliai – jame gyvenusiems žmonėms atminti", – savo kuriamą atminimo sodą pristato paskutinio Plungės žydo Jakovo Bunkos sūnus Eugenijus.

Paklaustas, kodėl pasirinko obelis, Eugenijus Bunka į filosofijas nesileido: „Ant obuolio galima uždėti lentelę su prisimenamo žmogaus vardu ir pavarde, ant vyšnios to neužrašysi".

Litvakų atminimo sode jau „pasodinta" apie 60 metalinių obelų. Ant vienų jų kabo didelis obuolių derlius, ant kitų – tik vienas kitas obuolys.

„Kadangi kiekvienos savivaldybės teritorijoje iki karo gyveno didelės žydų bendruomenės, buvau pasiūlęs savivaldybėms prisidėti prie šio projekto, bet didžioji jų dalis projektu nesusidomėjo. Fondas neturime tiek pinigų, kad galėtume obelimi pažymėti visus sunykusius štetlus, bet, manau, to ir nereikia. Manau, kur kas svarbiau, kad atminties sodą kuria tie, kurie dar turi atmintį", – sako Eugenijus Bunka ir priduria, kad kuo ilgiau tęsis projektas, tuo daugiau žmonių prisimins prieš karą Lietuvoje gyvenusią ir sunaikintą didelę gyventojų dalį. Juk kiekvienas gali užsakyti obuolį, ant kurio būtų užrašyta pavardė to, kuris kažkada buvo jo kaimynas, pažįstamas, kurio gyvybę nusinešė holokaustas.

2016 metais „pasodinti" medžiai Lietuvos Didžiosios kunigaikštystės litvakų atminimui ir gelbėtojams pagerbti.

Eugenijus Bunka yra parengęs ne vieną knygą apie Lietuvoje gyvenusius žydus, yra surinkęs didelės jo dalies gyvenimo ir veiklos faktus. Tarp tų žmonių – Nobelio premijos laureatai, pasaulinės reikšmės mokslininkai, menininkai. Vietose, kuriose jie gimė, statomi Karelijos granito stulpeliai. Už Aleno ir Karinos Cimblerių iš Londono, Mišos Belkindo iš JAV paaukotas, Jakovo Bunkos labdaros ir paramos fondo lėšas stulpeliai jau pastatyti vienam iš Izraelio valstybės kūrėjui darbėniškiui Dovydui Volfsonui, daug prie Indijos Nepriklausomybės iškovojimo prisidėjusiam Rusnėje gimusiam Hermanui Kalenbachui, kretingiškiui T. Kosciuškos sukilimo žydų kavalerijos pulko organizatoriui ir vadui, Prancūzijos Garbės legiono ordino kavalieriui, Lenkijos nacionaliniam didvyriui Berekui Joselevičiui, naują erą kultūroje pradėjusiam, pirmojo garsinio filmo pagrindinio vaidmens atlikėjui iš Seredžiaus kilusiam Asai Joelsenui.

Litvakų atminimo sodas Medsėdyje

Panerių memoriale pagerbtos Lietuvos žydų genocido aukos

Rugsėjo 23 d. minint Lietuvos žydų genocido atminimo dieną, Panerių memoriale vyko Lietuvos žydų genocido aukų pagerbimo ceremonija. Renginyje dalyvavo Seimo Pirmininkė Viktorija Čmilytė-Nielsen, Ministrė Pirmininkė Ingrida Šimonytė, Lietuvos žydų bendruomenės pirmininkė Faina Kukliansky, Kultūros ministras Simonas Kairys bei Švietimo, mokslo ir sporto ministrė Radvilė Morkūnaitė-Mikulėnienė, Vilniaus meras Valdas Benkunskas, Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas, užsienio šalių ambasadoriai, Seimo nariai, valstybės institucijų atstovai, žydų bendruomenės nariai ir kt.

TBN inf.

Klaipėdoje buriasi indų bendruomenė

Ilona Kabošytė

„Mums bendrija labai reikalinga. Neužtenka vien tik dirbti ar verslauti. Reikia ir veiklos, susijusios su mūsų kultūra. Tai gali būti joga, sportas, mūsų šventės. Dabar vieni su kitais retsykiais susitinkame, bet kai turėsime savo organizaciją, tokie susitikimai taps dažnesni“, – sako vienas bendruomenės narių, jau dešimt metų Lietuvoje gyvenantis ir dirbantis indas Partha Das.

„Mes esame toli nuo savo namų. Asociacija mums reikalinga, kad, gyvendami kitoje šalyje, galėtume pažinti vietinę ir pristatyti savo kultūrą“, – tautiečiui pritaria ir vieno uostamiesčio restorano virtuvės šefė, pakistanietė Hasbana Farhat, laisvalaikiu dar ir chna tauiruotes piešianti.

Mintis suburti Klaipėdoje gyvenančius indus ir pakistaniečius bei įkurti savo tautinę bendriją kilo septynerius metus uostamiestyje gyvenančiam indui Vinney Dubey, pastebėjus, kad čia atvyksta studijuoti ar dirbti vis daugiau jo kraštiečių. Pirmasis Klaipėdos indų, pakistaniečių bendruomenės pasirodymas įvyko Klaipėdos tautinių kultūrų centro (KTKC) organizuoto festivalio „Tautinių kultūrų diena“ metu. Festivalio mugėje bendruomenė siūlė indiškus patiekalus ir prieskonius, organizavo kriketo žaidimą vaikams. V. Dubey teigia, kad, nepaisant lietuvių baiminimosi ragauti indiškų patiekalų, dalyvavimas buvo labai prasmingas, nes sutikta įvairių tautų atstovų, užmegztos naujos pažintys. Prie šios bendruomenės paviljono prieidavo ir indiškų šaknų turintys žmonės, ir susipažinti pageidaujantys tėveliai, kurių vaikams tarptautinėje „Universa Via“ mokykloje jis veda fizinį ugdymą. V. Dubey Lietuvos sporto universitete yra įgyjęs sporto magistro laipsnį.

Kartu su kraštiečiu V. Dubey yra atidaręs ir indiškų patiekalų restoraną, kuris tapo Klaipėdoje studijuojančių ar dirbančių indų traukos vieta. Jaunuoliai ateina į restoraną ne tik pavalgyti, bet ir ieškodami tautiečio patarimų ar pagalbos.

„Pamenu, kai aš atvykau į Lietuvą, buvo nelengva, nes daug ko nežinojau. Tau reikia informacijos, bet niekas nepaaiškina, nežino arba nenori paaiškinti. Turėdami savo organizaciją, galėsime vieni kitiems padėti, aptarti problemas, kartu paieškoti jų sprendimo. Kartais tos problemos susijusios su valstybinėmis ar savivaldybės institucijomis tvarkant įvairius dokumentus, o kartais jas išprovokuoja ir kultūriniai skirtumai: kodėl lietuviai taip kalba, kodėl elgiasi vienaip ar kitaip, kodėl pažiūrėjo, kodėl neatsakė“, – patirtimi dalijasi V. Dubey.

O tų nenusipratimų dėl kultūrinių, gamtinių, klimatinių skirtumų būta nemažai. Vyras su šypsena prisimena, kai atvykęs į Lietuvą spalio mėnesį galvojo, kad pateko į liūčių sezoną, nes lijo kiekvieną dieną, kaip bijojo vaikščioti miške, nes buvo įpratęs prie Indijos džiunglų, kuriose gausu laukinių žvėrių, ar pirmuosius įspūdžius iš šeimos šventės, nes niekaip nesu-

Nuotr. iš bendruomenės archyvo

prato, kaip lietuviai valandų valandas gali sėdėti prie stalo, valgyti, gerti, bendrauti, bet nešokti, nors groja muzika. Ką jau kalbėti apie maistą. Prieš septynerius metus Lietuvoje nebuvo didelio veganiško maisto pasirinkimo.

„Užsisakiau kavinėje salotų, o ten pasirodo salotos su vištiena. Teko mėsą išrinkti“, – juokiasi pašnekovas, prisipažinęs, kad po kokių trijų mėnesių rankiojimo, pasidavė ir pradėjo valgyti mėsą. Tiesa, vis dar rankioja kiaušinio gabaliukus iš šaltibarščių, bet šią šaltsriubę labai mėgsta.

Dabar V. Dubey jau žino, kad lietuviai nesišypso ne todėl, kad jiems liūdna, kad tikrai sulauksi lietaus šalyje, kurios pavadinimas susijęs su lietumi.

„Gyventi šalyje daug lengviau, kai tu moki tos šalies kalbą“, – teigia indas Vinney Dubey, šiandien jau puikiai pramokęs kalbėti lietuviškai.

Vyras pasakoja, kad išmokti lietuviškai jam padėjo darbas parduotuvėje bei pasivaikščiojimai ir bendravimas su senjorais. Mat jie lėčiau kalba.

Į Lietuvą vyrą atvijo meilė. Deja, bet meilė baigėsi, o jis liko Lietuvoje. V. Dubey sako žinojęs, ko nori iš savo gyvenimo, todėl ir liko. Baigė studijas. Dirba Klaipėdoje ir čia jis mato daug galimybių. Jam patinka lietuvių darbo etika, tvarkingumas, nors pastarasis jį iki šiol stebina. Džiaugiasi, kad turi nemažai visuomeninės veiklos, tarp kurios ir bendradarbiavimas su Klaipėdos tautinių kultūrų centru.

„Labai džiaugiamės, kad šiandien Klaipėdoje galime pristatyti dar vieną pasaulio kultūrą. Galime sakyti, kad mūsų geografija plečiasi. Kuriasi graži bendrija – lietuviams tai bus didesnė galimybė iš arčiau susipažinti su indų kultūra, kurią turbūt labiau pažįstame iš TV ekranų. Neabejotinai, ši bendruomenė praturtins ir miesto kultūrinį gyvenimą“, – sako KTKC direktorė Jelena Butkevičienė.

Nuotr. iš bendruomenės archyvo

Vizitas į Šiaurės Airiją

Rugsėjo 16–20 d. Tautinių mažumų departamento direktorius Dainius Babilas ir Ryšių su tautinėmis bendrijomis skyriaus vyriausioji specialistė Eglė Kiuraitė kartu su kitų Lietuvos įstaigų atstovais dalyvavo Britų tarybos organizuotame darbiniame vizite Belfaste, Šiaurės Airijoje. Vizitas skirtas Lietuvos, Latvijos ir Estijos valstybinių institucijų, savivaldybių ir nevyriausybinių organizacijų atstovams, dirbantiems socialinės įtraukties ir darnios visuomenės kūrimo srityje, dalyvaujantiems rengiant arba įgyvendinant socialinės sanglaudos programas. Apsilankymas Šiaurės Airijoje organizuotas pagal įgyvendintą „Žmonės žmonėms kultūrinio įsitraukimo 2016–2021“ programą, skirtą remti švietimo, kultūros, meno, socialinio verslumo ir pilietinio įsitraukimo veiklas Baltijos šalyse.

Nuotr. iš TMD archyvo

TMD inf.

Uzbekistano Respublikos Nepriklausomybės 33-iųjų ir Lietuvos uzbekų kultūros centro 23-iųjų metinių minėjimas

Nuotr. autorius Vladimir Klapovskij

Napoleono Ordos piešiniai

Kėdainių dvaro rūmai (neišlikę). 1875 m.

Vaitkuškio dvaro rūmai (neišlikę). 1875 m.

Deltuvos evangelikų reformatų bažnyčia (išlikę tik fragmentai). 1875 m.

Vilniaus šv. Onos ir bernardinų bažnyčia. 1875 m.

Vilniaus panorama su Sluškų rūmais pirmame plane. 1875 m.

Kauno rotušės aikštė. 1875 m.

Reprodukcijos iš Krokuvos nacionalinio muziejaus

ISSN 2029-7394

9772029739001